

Host Nation Support -toimintaohje ja -koulutussuunnitelma pelastustoimeen

Jesse Teikari

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Host Nation Support -toimintaohje ja -koulutussuunnitelma pelastustoimeen

Jesse Teikari
Turvallisuusjohtaminen (YAMK)
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2024

Jesse Teikari

Host Nation Support -toimintaohje ja -koulutussuunnitelma pelastustoimeen

Vuosi 2024 Sivumäärä 64

Tämä opinnäytetyö tehtiin Kymenlaakson hyvinvointialueen pelastustoimelle (Kymenlaakson pelastuslaitos). Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda pelastuslaitoskohtainen Host Nation Support (HNS) -toimintaohje tilanteisiin, joissa kansallista tai kansainvälistä apua annetaan tai vastaanotetaan sekä tilanteisiin, joissa apu kulkee pelastustoimialueen läpi (isäntävaltion tuki). Toimintaohjeen tueksi oli tarkoitus laatia pelastuslaitoskohtainen koulutussuunnitelma HNS-toiminnan osaamisen jalkauttamiseksi ja ylläpitämiseksi. Opinnäytetyön tavoitteena oli parantaa Kymenlaakson pelastuslaitoksen HNS-toiminnan suorituskykyä sekä luoda kansallisesti hyödynnettävää tietoa HNS-toiminnan suunnitelmien kehittämiseen ja aihealueen kouluttamiseen erityisesti pelastuslaitoksissa.

Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistutkimuksena aikavälillä syyskuu 2023 - toukokuu 2024. Tutkimuksen tietoperustan keräämiseksi tehtiin laaja narratiivinen kirjallisuuskatsaus HNS-toiminnan kirjallisuuteen, aikaisempaan tutkimukseen sekä nykyiseen koulutuskokonaisuuteen. Tutkimuksen viitekehuksesta johdettiin haastattelukysymysrunko, jonka tukemana toteutettiin yhdeksän HNS-toiminnan asiantuntijan haastattelua, kuuden eri organisaation ollessa edustettuna. Haastatteluaineistot analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.

Opinnäytetyön tuloksena tuotettiin aluekohtaiset riskit, erityispiirteet, toimintatavat ja resurssit huomioiva HNS-toimintaohje Kymenlaakson pelastuslaitokselle. Toimintaohjeen liitteeksi tehtiin HNS-toiminnan osaamisen jalkauttamiseksi kolmiportainen koulutussuunnitelma (perehdytys, jatkokoulutus ja syventävä koulutus), joka huomioi henkilöstön eri tehtävänkuvat HNS-tilanteissa. HNS-toimintaohje ja -koulutussuunnitelma ovat hyödynnettävissä pohjana myös muissa toimijoissa, erityisesti pelastuslaitoksissa.

Tulokset on suositeltavaa huomioida HNS-toiminnan kansallista ohjeistusta sekä koulutusta suunnitellessa. Kansallisesti yhdenmukaiset ohjeistukset, suunnitelmat sekä koulutukset edesauttavat mahdollisimman toimivien ja resurssitehokkaiden isäntävaltion tukitoimien toteuttamista avun esteiden poistamiseksi pelastuslaitoksien ja muiden toimijoiden yhteistyönä.

Asiasanat: kansainvälinen apu, isäntämaan tuki, isäntävaltion tuki, pelastustoimi

Jesse Teikari

Host Nation Support -guideline and training plan for rescue services

Year

2024

Pages

64

This thesis was made for the Kymenlaakso Rescue Department. The purpose of the thesis was to create a rescue department specific Host Nation Support (HNS) operational guideline for the situations where national or international assistance has to be given or received and for the situations where the assistance passes through the Kymenlaakso. Guideline was to be supported by a rescue department-specific training plan for the implementation and maintenance of HNS competences. The aim of the thesis was also to improve the HNS performance of the rescue department and to create nationally usable information for the development of HNS plans and training in the field.

The thesis was carried out as a development study between September 2023 and May 2024. An extensive narrative literature review of the HNS literature, previous research and current training was conducted to gather the knowledge base for the study. An interview questions was derived from the research framework, which was used to support the interviews of nine HNS experts, with six different organisations represented. The interview data were analysed using theory-based content analysis.

As a result of the thesis, a HNS guideline was produced for the Kymenlaakso Rescue Department, taking into account the area-specific risks, characteristics, operating methods and resources. A three-tier training plan (orientation, basic, expert) which takes into account the different roles of staff in HNS situations was made an annex to the guideline. Guideline and training plan can also be used as a basis for other rescue departments.

It is recommended that the results are taken into account when developing national guidelines and training for HNS activities. Nationally harmonised guidelines, plans and training contribute to the most effective and resource-efficient implementation of host nation support between rescue services and other actors in a cooperative and resource-efficient manner.

Keywords: host nation support, international assistance, rescue services

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Tutkimusasetelma	7
2.1	Tutkimusongelma	7
2.2	Tutkimusote.....	8
2.3	Tutkimusstrategia.....	9
2.4	Tutkimuksen rajaus.....	10
2.5	Aineiston keruu ja analysointi	11
2.5.1	Kirjallisuuskatsaus	11
2.5.2	Asiantuntijahaastattelut	12
2.5.3	Koulutusmateriaali.....	15
3	Tietoperusta.....	16
3.1	Isäntävaltion tukitoimet pelastustoimessa	16
3.2	Isäntävaltion tukitoimet Kymenlaaksossa.....	24
3.3	Isäntävaltion tukitoimien koulutus.....	25
3.4	Isäntävaltion tukitoimien aikaisempi tutkimus	28
4	Tulokset	30
4.1	Host Nation Support -toimintaohje	30
4.2	Host Nation Support -koulutussuunnitelma.....	37
5	Johtopäätökset	44
5.1	Host Nation Support -ohjeistus	44
5.2	Host Nation Support -koulutus.....	46
5.3	Yhteenveto	47
6	Pohdinta.....	48
6.1	Tutkimuksen arviointi ja hyödynnettävyys	48
6.2	Tutkimuksen eettisyys	50
6.3	Jatkotutkimusaiheet.....	51
	Kuviot	58
	Liitteet	59

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö oli työelämälähtöinen. Opinnäytetyön tuloksena tehtiin Kymenlaakson hyvinvointialueen pelastustoimeen (Kymenlaakson pelastuslaitos) pelastustoimen isäntävaltion tukitoimia varten Host Nation Support (HNS) -toimintaohje sekä koulutussuunnitelma ohjeen jalkauttamiseksi käytäntöön. Toimintaohje ja koulutussuunnitelma on suunnattu Kymenlaakson pelastuslaitokselle, mutta ne ovat hyödynnettävissä myös muissa toimijoissa, erityisesti pelastuslaitoksissa.

Pelastuslain (29.4.2011/379) 47 § velvoittaa pelastuslaitoksia laatimaan pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat hyvinvointialueensa onnettomuusuhkien mukaisesti. Vaatimusta on tarkennettu pelastustoimen suunnitelmista annetussa sisäministeriön asetuksessa (1363/2018), jonka 5 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen vaativien tilanteiden toimintaohjeiden ja muiden suunnitelmien tulee kattaa pelastuslain mukaisen kansainvälisen avun vastaanottamiseen liittyvät järjestelyt. Tämän opinnäytetyön tuloksena syntyneen HNS-toimintaohjeen ja -koulutussuunnitelman on tarkoitus vastata tähän lakisääteiseen vaatimukseen Kymenlaakson pelastuslaitoksen osalta sekä tukea vastaavassa toiminnassa ja suunnittelussa muita Suomen pelastuslaitoksia. Ohje toimii samalla Kymenlaakson pelastuslaitoksen HNS-suunnitelmana.

HNS-toimintaohjetta ja -koulutussuunnitelmaa laatiessa on huomioitu erityisesti Kymenlaakson pelastuslaitoksen tarpeet. Ohjeesta pyrittiin tekemään mahdollisimman tiivis ja selkeä kokonaisuus, joka sisältää kaiken keskeisimmän aiheeseen liittyvän asiasisällön, jotta HNS-toiminta voidaan aloittaa tarvittaessa nopeasti ja toteuttaa tehokkaasti sekä suunnitelmallisesti kaikissa tilanteissa. Ohje tehtiin tukemaan pelastustoiminnan johtajaa tilanteissa, joissa kansallista tai kansainvälistä apua vastaanotetaan pelastustoimialueen ulkopuolelta, apua annetaan pelastustoimialueen ulkopuolelle sekä tilanteisiin, jossa apu kulkee Kymenlaakson pelastustoimialueen läpi. HNS-koulutussuunnitelmaa laatiessa on pohdittu toimivimpia ja tarkoituksenmukaisimpia koulutustapoja ja -menetelmiä aiheen kouluttamiseksi koko henkilöstölle tehokkaasti, laadukkaasti ja taloudellisesti.

Riskeihin, uhkiin ja todennäköisyyksiin nähden HNS-toimintaohje ja -koulutussuunnitelma ovat tärkeässä osassa Kymenlaakson pelastuslaitoksen toimintaa. Kymenlaakson alueella on muun muassa CBRNE-uhkia ajatellen noin 15 % (21 kpl) kaikista Suomessa sijaitsevista turvallisuus selvitysvelvollisista ja suuronnettomuusvaaraa aiheuttavista vaarallisten kemikaalien laajamittaista käsittelyä tai varastointia harjoittavista toimijoista sekä kolme kemikaaliratapihaa ja Suomen suurin yleis-, kontti-, vienti- ja kauttakulkuliikenteen merisatamayhtiö, Hamina-

Kotka satama. Tämän lisäksi Kymenlaaksoon kohdistuu todennäköisiä tulvariskejä muun muassa Suomenlahden rannikkoalueilla ja Kymijoen alaosalla. Todennäköistä maastopaloriskiä taas lisää merkittävästi ilmastonmuutoksen etenemisen aiheuttama kuivuuden lisääntyminen erityisesti Etelä-Suomessa. Korkean todennäköisyyden riskiksi alueella on arvioitu myös vakava meriliikenteen onnettomuus, josta voi aiheutua erittäin merkittäviä ympäristö- ja taloudellisia vahinkoja. Erittäin merkittävää ympäristövahinkoa aiheuttavaksi ja keskimääräisen korkeaksi riskiksi on arvioitu myös laaja maalla tai vesistössä tapahtunut muu ympäristövahinko. Iso osa Kymenlaakson lounaisosasta kuuluu myös Loviisan ydinvoimalaitoksen varautumisalueeseen. (Kymenlaakson alueellinen riskiarvio 2023, 26, 132-133.)

Tämän opinnäytetyön rakenne on toteutettu tutkimuskokonaisuus huomioiden. Työ on pyritty aloittamaan siten, että opinnäytetyön ja sen toteutuksen lähtökohdat tulee heti alussa selkeästi esille. Näin ollen luvussa 2 on esitetty opinnäytetyön tutkimusongelma ja tutkimusote sekä opinnäytetyössä käytetyt aineiston keräämisen ja analysoinnin menetöt. Tämän jälkeen luvussa 3 on esitetty työssä käytetty tietoperusta eli teoreettinen viitekehys. Luvussa on esitetty tutkimuksen kannalta keskeiset tekijät ja niiden väliset suhteet, eli HNS-toiminnan kokonaisuus Suomessa ja Kymenlaaksossa, aiempi aihepiiriin liittyvä tutkimus sekä olemassa oleva aihepiiriin liittyvä koulutuskokonaisuus.

Luvussa 4 on esitetty tutkimusaineiston analysoinnin myötä syntyneet havainnot ja taustat tuloksista - Host Nation Support -toimintaohje ja -koulutussuunnitelma. Koko opinnäytetyön päätelmät sekä edellä mainitut tuotokset on esitelty ja tiivistetty luvun 5 johtopäätöksiin. Luvussa 6 on esitetty opinnäytetyön laatijan henkilökohtainen pohdinta työn hyödynnettävyydestä ja eettisyydestä sekä jatkotutkimusaiheideoista.

2 Tutkimusasetelma

Tämä opinnäytetyö toteutettiin kehittämistutkimuksena ja osin konstrukttiivisen tutkimuksen tapaan. Tässä luvussa on esitetty tutkimuksen tutkimusasetelma, joka muodostui tutkimusongelmasta ja -otteesta sekä tutkimuksessa käytetyistä aineiston keräys- ja analysointitavoista. Luvun sisältö muodostaa opinnäytetyön lähtökohdista koostuvan kokonaisuuden.

2.1 Tutkimusongelma

Tämän opinnäytetyön lähtökohtana ja tutkimusongelmana oli Kymenlaakson pelastuslaitokselta puuttuva toimintaohje isäntävaltion tukitoimista (Host Nation Support, HNS). Toimintaohjeen laatiminen ja jalkauttaminen edellyttivät myös henkilöstön koulutussuunnitelman laatimisen aiheesta. Tämänkaltaista, pelastuslaitoskohtaisesti soveltuvaa valmista toimintaohjetta ja koulutussuunnitelmaa ei ollut suoraan saatavissa. Saatavilla ei ollut myöskään tietoa

siitä, minkälainen toimintaohje ja koulutusmalli toimisi HNS-aihepiirin osalta mahdollisimman hyvin yksittäisen pelastuslaitoksen tasolla.

Opinnäytetyön tekohetkellä ja muutamina aikaisempina vuosina, HNS on ollut aiheena kansallisesti paljon esillä niin NATO-toiminnan kuin myös EU:n pelastuspalvelumekanismiin (EU Civil Protection Mechanism, UCPM) kontekstissa. Aiheen osalta on tehty viime vuosina paljon selviytyksiä (kts. luku 3.2) muun muassa sisäministeriön ja Aluehallintoviraston toimesta ja aihepiirin osalta on havaittu useita kehitystarpeita. Aihepiirin parissa työskentelevien asiantuntijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa tuli ilmi, että vastaavanlaiselle ohjeelle ja koulutussuunnitelmalle olisi merkittävää tarvetta kansallisella tasolla myös monissa muissa pelastuslaitoksissa.

2.2 Tutkimusote

Tutkijan tuli valita tutkimuksen suorittamiseen tutkimusote, jolla edellä esitetty tutkimusongelma pyritään ratkaisemaan. Kehittämistutkimuksena tehty opinnäytetyö liittyy lähes poikkeuksetta käytäntöön ja taustalla on jokin asiantila, ilmiö tai prosessi, jota halutaan parantaa (Kananen 2012, 13). Kehittämistutkimuksella pyrittiin luomaan käyttökelpoinen ja toimiva käytännön ratkaisu suoraan työelämään. Kehittämistutkimus ei ole pelkästään kvantitatiivista tai kvalitatiivista tutkimusta, vaan siinä yhdistyvät useat eri tutkimusmenetelmät edellä mainitun tavoitteen saavuttamiseksi. (Kananen 2012, 19-21.)

Tutkimuksessa oli myös paljon konstruktiiivisen tutkimuksen piirteitä, koska tutkimusongelmaa lähdettiin ratkaisemaan luomalla konstruktio eli HNS-toimintaohje ja -koulutussuunnitelma konkreettisina tuotoksina. Uuden ohjeen luominen vaati teoreettista tietoa aiheesta sekä uutta empiiristä tietoa käytännöntasolta. Tutkimuksessa pyrittiin konkreettisesti luomaan ohjeistuksen kautta Kymenlaakson pelastuslaitoksella HNS-suunnitelma, ei niinkään muuttamaan ihmisten toimintaa, kuten toimintatutkimuksessa on yleensä tapana. Konstruktiiivista lähestymistapaa tukee myös tutkimuksessa keskeisessä asemassa ollut vuoropuhelu käytännön ja teorian vaatimusten välillä, jotta tutkimuksen tuotokset vastaavat säädöksiä, mutta ovat toimivia myös käytännössä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 37-38, 65-68.)

Host Nation Support (HNS) -toimintaohjeen ja -koulutussuunnitelman tekemisen lisäksi tässä opinnäytetyössä haluttiin ymmärtää ilmiö laajamittaisesti ja selvittää, miten HNS-toimintaohjeesta saadaan tehtyä mahdollisimman toimiva, täyttämään HNS-suunnitelmaan liittyvien säädösten vaatimukset sekä minkälainen koulutus aiheesta todellisuudessa toimii. Ilmiöstä haluttiin saada syvälinen näkemys, joka edellytti metodologiselta lähestymistavaltaan vahvasti laadulliselle tutkimukselle tyypillisten tutkimusmenetelmien apuna käyttämistä, kuten asiantuntijahaastatteluja sekä kirjallisuuskatsausta. HNS-toiminnasta ei ole Suomessa niin paljoa HNS-suunnitelmia (21 pelastuslaitosta, joilla kaikilla ei ole HNS-suunnitelmaa vielä nykyisin), että suunnitelmia olisi ollut mahdollista tutkia määrällisesti kvantitatiiviselle tutkimukselle

tyypillisin menetelmin. Opinnäytetyön ja suhteellisen marginaalin aiheen puitteissa ei olisi ollut myöskään mahdollista haastatella niin montaa asiantuntijaa, että tutkimukseen olisi saatu määrällistä tietoperustaa. Valituin menetelmin tutkimuksella voitiin tuottaa tekstin lisäksi myös käytännössä toimivia ratkaisuja. Tällä tutkimuksella ei pyritty yleistykseen, vaan kehittämään konkreettisesti Kymenlaakson pelastuslaitoksen kykyä vastaanottaa kansallista tai kansainvälistä apua, toimimaan avun kauttakulkualueena sekä avustamaan avun antamisessa isäntävaltion roolissa ja luomaan siihen kokonaisvaltaisia valmiuksia. (Kananen 2012, 25-27, 42-44; Ojasalo ym. 2009, 93.)

Kehittämistutkimus lähti liikkeelle ongelmasta, jossa Kymenlaakson pelastuslaitoksella ei ollut HNS-toimintaohjetta tai -suunnitelmaa eikä aihealueen koulutussuunnitelmaa. Tämä ongelma pyrittiin korjaamaan kaksivaiheisella kehittämistutkimuksella, joka koostui kehittämistyöstä ja tutkimuksesta. Kehittämistyönä laadittiin HNS-toimintaohje ja -koulutussuunnitelma, kun taas tutkimuksellisessa osuudesta selvitettiin, mitä niiltä vaaditaan ja miten niistä saadaan mahdollisimman toimivat.

Kehittämistutkimus alkoi suunnitteluvaiheesta, jossa tutkija perehtyi tutkittavaan ilmiöön ja sen teoreettiseen viitekehykseen. Suunnitteluvaiheessa tutkija käytti kirjallisuuskatsausta ja olemassa olevaa koulutusmateriaalia hyödyksi aineiston ja tietopohjan kartoittamiseksi, joka auttoi tutkijaa ymmärtämään ilmiötä sekä selvittämään aihepiirin nykytilan ja lainsäädännön. Tämän jälkeen oli kenttätöväihe, jossa kehittämistyö eli toteutus käynnistettiin yhdessä mahdollisimman tarkan dokumentoinnin kanssa ja tiedon keruu toteutettiin käytännössä asiantuntijahaastatteluin. Tästä muodostuva aineisto toimi osana opinnäytetyön perustaa ja sen varsinaisia tuotoksia eli HNS-toimintaohjetta ja -koulutussuunnitelmaa. Lopuksi oli havainnointivaihe, jossa opinnäytetyön tuotoksien hyödynnettävyyttä testattiin haastateltujen asiantuntijoiden ja pelastusalan asiantuntijoilta saatujen kommenttien kautta tuotosten validoimiseksi. (Kananen 2012, 47-48.)

2.3 Tutkimusstrategia

Tämän opinnäytetyön tuloksena oli tarkoitus luoda käytännönläheinen Host Nation Support (HNS) -toimintaohje pelastuslaitoksen henkilöstölle - erityisesti pelastustoiminnan johtajille - tilanteisiin, joissa apua vastaanotetaan tai annetaan isäntävaltion roolissa, tai tukemaan apua kauttakulussa läpi pelastustoimen vastualueen. Jotta ohjeen mukaiset asiat saadaan koulutettua henkilöstölle ja jalkautettua käytäntöön, laadittiin toimintaohjeen tueksi erillinen pelastuslaitoskohtainen koulutussuunnitelma. Ohjeen ja koulutussuunnitelman on tarkoitus toimia lakisääteisenä HNS-suunnitelmana sekä käytännön työkaluna HNS-tilanteissa toimiessa ja asiaan liittyvää henkilöstökoulutusta suunnitellessa.

Toimintaohjeen tavoitteena on lakisääteisten vaatimusten täyttämisen lisäksi erityisesti helpottaa pelastustoiminnan johtajan työtä HNS-tilanteissa sekä tukea pelastuslaitoksen vuosittaista koulutussuunnittelua siten, että HNS tulee aihekokonaisuutena riittävästi huomioitua henkilöstön koulutuksessa. Ohje ja koulutussuunnitelma toteutetaan siten, että niitä on helppo muokata ja päivittää muun muassa kansallisen ohjeistuksen tarkentuessa aiheesta. Aihe oli tämän opinnäytetyön hetkellä kansallisesti suuressa muutostilassa muun muassa HNS-toiminnan järjestämisvastuisiin vaikuttaneen pelastustoimen kansainvälisen avun vastaanottamisen erityisvalmiuden kokoamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (11107/2023) astuttua voimaan 1.1.2024. HNS-toimintaohjeesta ja -koulutussuunnitelmasta ei näin ollen ollut tarkoitus laatia täysin valmiita tämän opinnäytetyön osalta, koska osa ohjeen tarvittavasta sisällöstä on tarkentumassa kansallisesti vasta lähiaikoina ja osa ohjeeseen keskeisesti vaikuttavista pelastuslaitoskohtaisista toimintatapalinjauksista on vielä tekemättä. Tällä tavoin opinnäytetyön tuloksista saadaan myös mahdollisimman hyvin kansallista kehitystyötä tukevaa aineistoa, eikä toimintatapamuutoksia ole tarve tehdä tai keksiä muutosvaiheessa pelastuslaitoskohtaisesti kaikkien erikseen.

Toimintaohje ja koulutussuunnitelma voidaan pilotoida käytännössä kunnolla vasta aihepiiriin liittyvän pelastuslaitoskohtaisen koulutuksen alkaessa sekä mahdollisesti tulevaisuudessa todellisen HNS-tilanteen yhteydessä. Tämä siksi, että pilotoinnin tavoitteena on tehdä tuotoksille viimeinen validaatio, jossa tuotoksen toimivuudesta ollaan jo valmiiksi lähes varmoja ja varaa on jätetty enää pienelle hienosäädölle. HNS-ohjeen varmasta toimivuudesta voidaan saada varmistus käytännössä vasta tositilanteessa. Koulutussuunnitelmaa voidaan kuitenkin validoida tehokkaasti jo pelastuslaitoskohtaisen koulutuksen edetessä suunnitelman mukaan. HNS-toimintaohje ja -koulutussuunnitelma käytettiin ennen varsinaista pilotointia tämän opinnäytetyön haastatteluihin osallistuvien asiantuntijoiden kommentoitavana. Ohjeen ja koulutussuunnitelman toimivuudesta käytännössä käytiin laaja-alaista keskustelua myös Kymenlaakson pelastuslaitoksen sisällä operatiivisen toiminnan ja pelastusalan asiantuntijoiden kanssa. Kommenttikierroksen osalta voidaan pilotointi -termin sijaan puhua osin kokeilusta. Kommenttikierroksen tavoitteena oli kokeilla HNS-toimintaohjeen ja -koulutussuunnitelman toimivuutta, jossa myös epäonnistumiselle oli sijaa. Samalla mahdollisimman pienellä vaivalla ja resurssien käytöllä pyrittiin saamaan ja oppimaan mahdollisimman paljon uutta ohjeen ja suunnitelman kehittämiseksi. Kommenttikierroksella pyrittiin ohjaamaan tekeillä ollut kehitystyö oikeaan suuntaan, ei testaamaan valmista ja lopullista ratkaisua. (Paju 2016.)

2.4 Tutkimuksen rajaus

Tutkimuksessa ei jouduttu tekemään rajauksia juuri lainkaan, koska tutkimusongelma ja tutkimuksen lähtökohdat olivat yksiselitteisiä. Host Nation Support -toimintaohje laadittiin tietoisesti pelastuslaitoskohtaiseksi, eikä se ole sellaisenaan käytettävissä kansallisena yleisohjeena. Toimintaohjepochja on kuitenkin käytettävissä kaikissa pelastuslaitoksissa, kun huomioi

alue- ja pelastuslaitoskohtaiset eroavaisuudet. Myös koulutussuunnitelma on tehty pelastuslaitoskohtaiseen HNS-koulutuksen suunnitteluun, mutta käytettävissä toimintaohjeen tapaan myös muissa pelastuslaitoksissa.

Ainoat rajaukset jouduttiin tekemään varsinaisessa HNS-toimintaohjeen sisällössä. Opinnäytetyön tekohetkellä sisäministeriö oli päivittämässä kansallista ohjetta kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyistä. Tämän lisäksi pelastustoimen kansainvälisen avun vastaanottamisen erityisvalmiuden kokoamisesta annettiin 1.1.2024 voimaan astuva valtioneuvoston asetus, jonka siirtymäaika on vuoden 2024 loppuun asti. Näin ollen kukaan ei tietänyt vielä opinnäytetyön tekohetkellä varmaksi näiden vaikutuksia ja mahdollisia muutoksia HNS-toimintaan. On kuitenkin mahdollista, että esimerkiksi maahantulo- ja maastalähtömuodollisuudet ovat jatkossa yksittäisen pelastuslaitoksen sijaan Helsingin kaupungin eli käytännössä Helsingin pelastuslaitoksen vastuulla. Nämä muuttujat pyrittiin huomioimaan HNS-toimintaohjetta tehdessä mahdollisimman hyvin peilaten käytettävissä olleeseen tietoon.

2.5 Aineiston keruu ja analysointi

Opinnäytetyön tutkimusmenetelminä käytettiin kirjallisuuskatsausta ja asiantuntijahaastatteluja, joiden avulla tutkimukseen saatiin laaja ja monipuolinen aineisto teoreettisen viitekehysten muodostamiseksi. Menetelmät on esitetty tarkemmin alaluvuissa 2.5.1 ja 2.5.2. HNS-koulutussuunnitelmaa tehdessä hyödynnetty olemassa oleva HNS-koulutusmateriaali on esitetty alaluvussa 2.5.3.

2.5.1 Kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli luoda tutkijalle vahva tietoisuus tutkittavasta aiheesta ja aihepiiriin aiemmasta tutkimuksesta sekä tunnistaa keskeiset käsitteet kokonaisilmiön ymmärtämiseksi. Kirjallisuuskatsauksen avulla etsittiin samalla aihepiiriin koulutukseen soveltuvia koulutustapoja. Katsauksen yhteydessä etsittiin ja perehdyttiin myös saatavilla olevaan HNS-koulutukseen ja -koulutusmateriaaliin. Kirjallinen aineisto kerättiin hyödyntämällä Kymenlaakson sekä Maanpuolustuskorkeakoulun ja Pelastusopiston kirjastojen tietokantoja. Aineistoa kerättiin hyödyntämällä myös Laurea-ammattikorkeakoulun käytössä olevia verkkokirjastopalveluja ja perehtymällä aihepiiriin viittaavien aikaisempien selvitysten ja tutkimusten lähdeaineistoon. Tutkijalle entuudestaan tuntematonta aihepiiriin aineistoa muun muassa kansainvälisistä ohjeistuksista nousi esille asiantuntijahaastattelujen yhteydessä. Kokonaisuudessaan kerätty ja käsitelty aineisto toimi myös puolistrukturoitujen asiantuntijahaastattelujen johdattelevien kysymysten taustatietona. (Kostamo, Airaksinen & Vilka 2022, 58-59.)

Kirjallisuuskatsauksen avulla kerätty aineisto käytiin läpi narratiivisesti, joka on traditionaaliin katsaustapoihin kuuluva tapa (Vilka 2023, luku 1.2.1). Tämän avulla tutkija kykeni suo-

rittamaan laajaa ja vapaata aineistonkeruuta osin myös muiden tutkimusvaiheiden kanssa samanaikaisesti. Tapa oli tehokas, koska suoraa kirjallisuutta aiheesta HNS on vähän tai sitä on vaikea löytää, jonka vuoksi aihealueeseen liittyviä tietoja täytyi etsiä eri tyyppisistä lähteistä. Aihealueeseen liittyviä eri organisaatioiden, yhdistysten ja järjestöjen ohjeistuksia oli paljon, mutta monet myös niistä oli hyvin yleisellä tasolla tai käsitteli tarkemmin kansainvälistä pelastustoimintaa kokonaisuutena. Kirjallisuuskatsauksen aineisto käsiteltiin aineistolähtöisellä analyysillä (grounded theory), jossa tutkimuksen teoria saatiin konstruoitua aineistosta. Tämän avulla kerätty tietoperusta on avattu tarkemmin tutkimuksen luvussa 3 ja sitä on hyödynnetty merkittävästi puolistrukturoituihin asiantuntijahaastatteluihin tehdyissä haastattelukysymyksissä täydentävien ja kokemusperusteisten tietojen saamiseksi. (Eskola 2015, 187-189.)

2.5.2 Asiantuntijahaastattelut

Asiantuntijahaastattelut valittiin tutkimusmenetelmäksi, jotta tutkittavasta aiheesta saadaan kerättyä kirjallisuuskatsauksen avulla saatua aineistoa täydentävää ja kokemusperäistä tietoa, jota ei välttämättä ole aiemmista tutkimuksista ja kirjallisuudesta suoraan saatavissa. Tutkimusta varten haastateltiin asiantuntijoita, joilla on monipuolista kokemusta HNS-kokouksen eri osa-alueista, kuten tehtävistä, harjoituksista, koulutuksesta, ohjeistuksesta ja/tai lainsäädännöstä.

Haastateltavat valittiin pääosin tutkijan henkilökohtaisten asiantuntijakontaktien kanssa käydyn tiedonvaihdon tuloksena. Haastatteluja pitäessä ja niitä järjestäessä tuli esiin myös muita haastateltavia. Näin ollen haastateltavat valikoituivat osin lumipallo-otantaa hyödyntäen (snowball sampling), koska haastateltavat asiantuntijat ehdottivat tutkimusta täydentäviä, uusia haastateltavia. Lumipallo-otanta myös vahvisti tutkijalle, että haastatteluvalinnat ovat olleet aihepiirin osalta osuvia, koska samat henkilöt toistuivat tutkijalle esitetyissä asiantuntijaehdotuksissa. (Hirsijärvi & Hurme 2011, 58-60.)

Tutkimukseen valittiin yhdeksän haastateltavaa asiantuntijaa, joka luo monipuolisen ja opinäytetyön mittakaavassa kattavan otannan alan asiantuntijoita. Kaikilla haastateltavilla oli laaja osaaminen ja tietoisuus käsiteltävästä aihealueesta ja he työskentelevät tai ovat työskennelleet aktiivisesti aihepiirin parissa. Yksi haastateltava on vasta viime aikoina alkanut kouluttautua aihealueeseen aktiivisesti ja omasi näin ollen tuoreen näkemyksen aihepiirin osalta saatavissa olevasta koulutuksesta ja sen toimivuudesta. Asiantuntijat edustivat kuutta eri organisaatiota. Asiantuntijat työskentelevät tai ovat työskennelleet muun muassa Kymenlaakson pelastuslaitoksen, Lapin pelastuslaitoksen, Pelastusopiston, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston, Sisäministeriön ja Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen palveluksessa ja/tai kansainvälisen pelastustoiminnan tehtävissä. Organisaatioiden maininnalla tutkimuksessa on pyritty korostamaan haastateltavien laaja-alaista otantaa aiheen keskeisimmistä asiantuntijoista

Suomessa. Haastateltavaksi valittiin myös mahdollisimman monipuolisesti aihepiirin eri osa-alueiden parissa työskenteleviä henkilöitä sekä yksi aiheeseen juuri perehtyvä. Yksittäisiä haastateltavia olisi varmasti ollut löydettävissä lisää, mutta YAMK-opinnäytetyön laajuus ja tutkittava aihe huomioiden, tutkija teki päätöksen haastateltavien riittävydestä. Viimeisimpien haastattelutulosten myötä oli myös ilmeistä, että lisähaastatteluista ei olisi todennäköisesti saatu juurikaan lisäarvoa käytettävään työpanokseen nähden, koska erityisen antoisien haastattelujen tulokset alkoivat vahvasti toistumaan haastattelusta toiseen.

Asiantuntijoiden kokemus suoranaisesti HNS-kokonaisuuteen liittyvissä tehtävissä oli keskiarvoltaan 10 vuotta ja kansainväliseen pelastustoimintaan liittyvissä tehtävissä 16 vuotta. Aihepiiriin liittyvä kokemus vaihteli 4 vuodesta 23 vuoteen, pl. aihepiirin vuoden koulutautunut haastateltava. Haastatteluista saatu tieto sidottiin tarvittaessa haastateltavasta riippuen kokemukseen, tutkimukseen tai olettamukseen ja tämä on huomioitu tarvittaessa tulosten esittelyssä. Asiantuntijat anonymisoitiin ja heidät nimettiin tutkimukseen kirjaimin (Asiantuntija A-I) tulosten erotteluksi ja suorien lainausten mahdollistamiseksi. Mahdolliset yksilön puhetaapaan kohdistuvat tai erottuvat sanavalinnat sekä murteet ja vastaavat poikkeavuudet poistettiin tarvittaessa suorista lainauksista anonymiteetin varmistamiseksi.

Asiantuntijoiden teemahaastattelut toteutettiin yksittäisinä haastatteluina asiantuntijoiden erilaisten taustojen takia. Yksilöhaastattelut mahdollistivat myös yksityiskohtaisen, avoimen, anonyymin sekä kyseisen haastateltavan kokemuksiin ja tietoihin paneutuvan haastattelun. Haastattelut olivat kohdennettuja, koska tutkija tiesi haastateltavien kokemuksen ja taustan HNS-aihepiirin monilta osin jo ennakkoon. Myös haastattelua johdattelevat kysymykset oli muodostettu etukäteen, perustuen vahvasti aiempaan tutkimukseen ja kirjallisuuteen. (Hirsijärvi & Hurme 2011, 47-48.)

Haastatteluja varten tehtiin haastatteluja johdatteleva ja yhdenmukaistava 15 kysymyksen lista (liite 1), jolla pyrittiin saamaan mahdollisimman paljon HNS-toimintaohjeen ja -koulutus suunnitelman tekoa tukevaa tietoa. Kysymyslista myös jäseni toteutettuja haastatteluja, jolloin ne olivat lopputuotteiden (tallenteet, tekstilitteroinnit) osalta analysoitavissa helpommin. Neljällä ensimmäisellä kysymyksellä kartoitettiin haastateltavan HNS-taustojen yksityiskohdat, kolmella seuraavalla kysymyksellä näkemykset HNS-toimintaohjeesta ja seuraavilla kuudella näkemykset HNS-koulutuksesta. Lopuksi oli vielä kaksi lisäkysymystä, joilla pyrittiin saamaan keskeinen tieto, joka ei ole tullut esille aiempien kysymysten yhteydessä sekä jokaisen näkemys tärkeimmästä HNS-kokonaisuuden kehityskohteesta. Haastattelut toteutettiin kysymysrungon avulla vapaamuotoisesti ja kysymyksiin tehtiin jatkokysymyksiä riippuen haastateltavan vastauksesta. Kyseessä oli puolistrukturoitu haastattelu, jossa haastattelun teema ja aihepiiri olivat kaikille sama, mutta tilaa oli jätetty avoimille vastauksille ja aiheen avoimelle käsittelylle. (Hirsijärvi & Hurme 2011, 48; Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 3.1.1.)

Haastattelut toteutettiin vuoden 2024 ensimmäisen vuosikolmanneksen aikana etäyhteydellä. Tämä oli pitkät välimatkat, lyhyet haastattelut ja täydet kalenterit huomioiden kaikkein tehokkainta. Kysymysrunгон toimivuus testattiin aihepiirin asiantuntijan kanssa etukäteen ja teknisten järjestelyjen toimivuus tähän käyttötarkoitukseen oli pilotoitu muutaman kuukauden sisällä laajalti tutkijan toimesta toisen tutkimuksen yhteydessä. Haastattelujen keskusteluilmapiiri pidettiin vapaamuotoisena ja rentona, ja tutkija toimi ainoana haastattelijana. Haastattelu kesti 25 minuutista 50 minuuttiin, keskiarvon ollessa noin 34 minuuttia. (Ojasalo ym. 2009, 97-98.)

Kaikki haastattelut tallennettiin (ääni-, kuva- ja esilitteroitu tekstitalenne) koneellisesti. Esilitteroidut tekstit tarkastuslitteroitiin tämän jälkeen tutkijan toimesta sanatarkkaan keskustelumuotoon analysoinnin helpottamiseksi. Tutkija kirjasi haastattelujen yhteydessä keskeisimmät asiat ylös varmuudeksi myös omatoimisesti, mahdollisten teknisten ongelmien varalta. Haastatteluista muodostui lopulta kuva- ja äänitalennetta noin 5,5 tuntia sekä litteroitua aineistoa (fontti 11 ja riviväli 1,5) yhteensä 67 sivua sen keskiarvon ollessa haastattelusta riippuen 7,5 sivua. (Ojasalo ym. 2009, 95-96.)

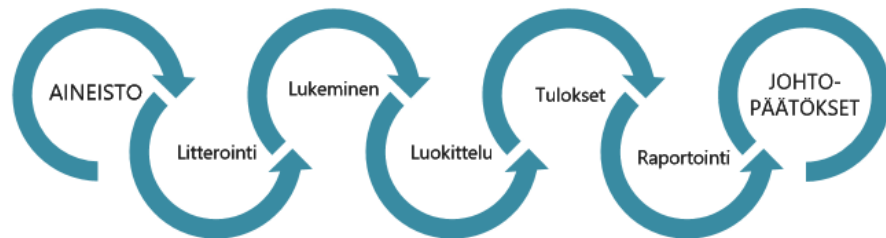
Kaikkea haastatteluaineistoa käsiteltiin vain tutkijan toimesta ja niiden tulokset anonymisoiittiin tutkimukseen, jotta haastateltavat organisaatiot tai haastateltavat eivät ole tunnistettavissa yksittäisistä tuloksista. Tutkijan arviosta, yksittäisten nimien julkaiseminen ei olisi lisännyt merkittävästi tutkimuksen lisäarvoa tai sen tulosten luotettavuutta, koska organisaatiot ovat tiedossa. Anonymisointi todennäköisesti helpotti haastateltavien saamista mukaan haastatteluun sekä mahdollisti heidän rehellisimmät vastaukset, vaikka tutkimuksesta ei oletettu muodostuvan haittaa tai negatiivisia vaikutuksia haastateltaville tahoille. (Alasuutari 1995, 153; Kuula 2006, 200-201; Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 3.1.1.)

Kaikki haastattelut sovittiin tutkijan ja haastateltavan kanssa kahdenvälisesti ja kaikkien haastateltavien tuli täyttää suostumuslomake haastatteluun osallistumisesta (liite 2). Haastateltavat saivat tarvittavat tiedot tutkimuksesta puhelimitse, sähköpostitse sekä tutkimustiedotteesta (liite 3). Kaikille haastateltavien taustaorganisaatioille ilmoitettiin saadun ohjeistuksen mukaisesti ja tarvittaessa haettiin erillinen organisaatiokohtainen tutkimuslupa.

Haastattelujen avulla pyrittiin saamaan mahdollisimman paljon HNS-toimintaohjeen ja -koulutussuunnitelman laadintaa edistäviä tietoja, joita ei ole välttämättä löydettävissä aiemmista tutkimuksista ja kirjallisuudesta. Haastattelujen aineisto järjestettiin litteroinnin jälkeen kysymysrunгон kysymysten ja aihekokonaisuuksien mukaan Excel-taulukoon. Aineistoa selkeytettiin ja tiivistettiin poistamalla tutkimuksen kannalta epäolennaisia sisältöä. Aineisto analysoitiin osin induktiivisesti sekä deduktiivisesti, laadulliselle tutkimukselle tyypillisellä sisälönanalyysillä. Tämä oli tarpeen, koska HNS-toimintaohje ja -koulutussuunnitelma -kokonaisuuden teemat olivat tiedossa analysoinnin alkaessa. Aineistosta kuitenkin tehtiin myös tähän

teemoitteluun kuulumattomia nostoja haastatteluissa toistuneista tai korostuneista asioista, jotka eivät olleet tulleet esille esimerkiksi aihepiirin aiempaa tutkimusta ja kirjallisuutta tutkiessa. (Ojasalo ym. 2009, 98-100.)

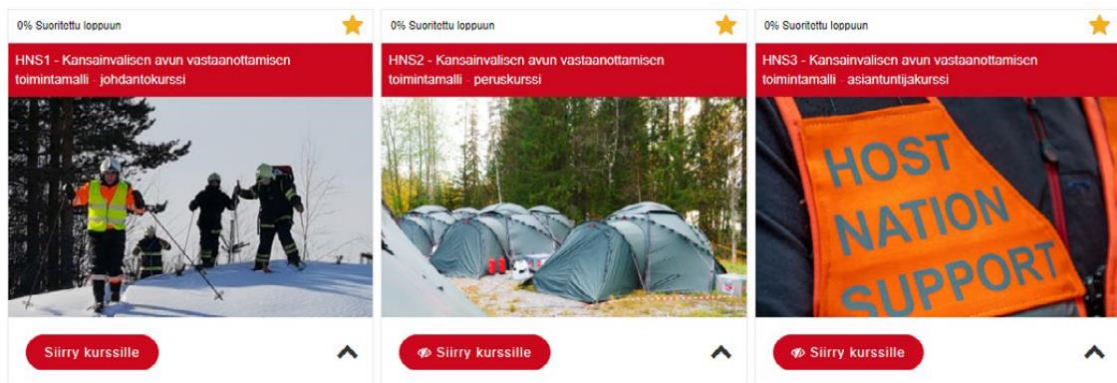
Tutkimuksen kannalta keskeisimmät asiat olivat havaittavissa helpoiten ad hoc -menettelyllä, jolloin tutkija kykeni käyttämään parhaimmaksi katsomaansa menetelmää keskeisimpien asioiden löytämiseksi. Paras tapa oli etsiä aineistosta toistuvuuksia, teemoja ja korostuneita erityispiirteitä. Aineistosta eristettiin kaikki tieto, joka edesauttaa tämän tutkimuksen tutkimusongelman ratkaisemisessa. (Hirsijärvi & Hurme 2011, 137-142; Tuomi & Sarajärvi 2018, 133.) Tuloksia hyödynnettiin laajalti HNS-toimintaohjeen ja -koulutussuunnitelman laatimisessa, jotka on esitelty tarkemmin luvussa 4 ja niistä tehdyt päätelmät luvun 5 johtopäätöksissä. Haastattelujen aineiston analysointivaiheet on esitetty kuviossa 1.

Kuvio 1: Haastatteluaineiston analysointivaiheet (mukaillen Hirsijärvi & Hurme 2011, 144)

2.5.3 Koulutusmateriaali

Koulutusmateriaalin osalta tutkija suoritti pelastuslaitoksien henkilöstölle suunnatun HNS1 - Kansainvälisen avun vastaanottamisen toimintamalli -johdantokurssin tutustuen samalla kurssin opiskelumateriaaliin ja kurssin toteutukseen. Kurssi on toteutettu verkkokurssina Koulumaali -nimisellä verkko-oppimisalustalla, jota hallinnoi Pelastusopisto. Kurssin tavoitteena on antaa kurssilaiselle perustiedot ja -ymmärrys avun vastaanottamisesta ja siihen liittyvistä kokonaisuuksista, jotta hän voi toimia avun vastaanottamista tai pyytämistä edellyttävässä tilanteessa varsinaisen HNS-henkilöstön apuna. Kurssin laajuus on 0,5 opintopistettä ja se on suoritettavissa täysin omatoimisesti vapaalla aikataululla. Kurssin laskennallinen kesto on yksi työpäivä. Kurssi on vain pelastuslaitoksen henkilöstön ja Pelastusopiston opiskelijoiden saatavilla. Kurssin jatkokurssit (HNS2 ja HNS3) ei ollut ainakaan tutkimushetkellä vielä saatavissa. Syitä tähän on avattu tarkemmin luvussa 3.3. (HNS1 - Kansainvälisen avun vastaanottamisen toimintamalli -johdantokurssi.) Koulumaalin suunniteltu koulutuskokonaisuus on esitelty kuviossa 2.

Kuvio 2: Esimerkkikuva suunnitellusta HNS-koulutuskokonaisuudesta (Tulevaisuuden pelastustoimi 2023, liite 10)

Tutkimusaineistona käytettiin myös Pelastusopiston tutkintokoulutukseen kuuluvien pelastusalan tutkintojen sekä kansainvälisen pelastustoiminnan opetussuunnitelmia, joista etsittiin HNS-aihepiiriin viittaavia opetuskokonaisuuksia. Koulutusmateriaalin osalta tutustuttiin myös Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen HNS-ohjeen sisältämään koulutusmalliin. Muuta aihepiiriin koulutukseen viittaavaa koulutusmateriaalia ei tullut tutkimuksen yhteydessä esille.

3 Tietoperusta

3.1 Isäntävaltion tukitoimet pelastustoimessa

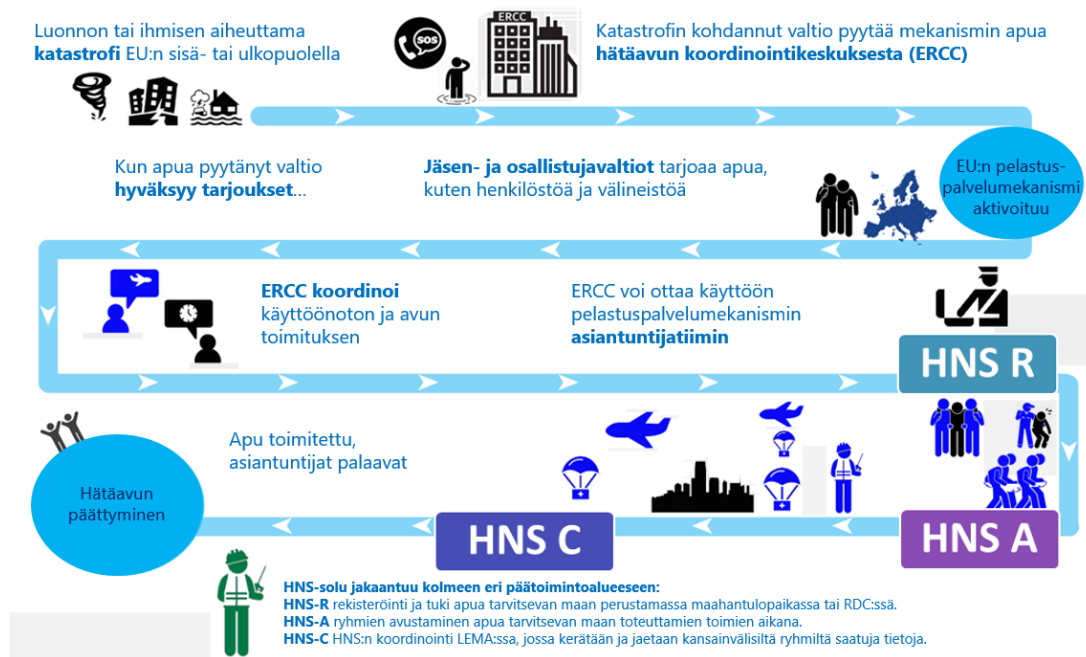
Euroopan unionin (EU) pelastuspalvelumekanismen kontekstissa käsitteellä *host nation support* (HNS) viitataan isäntävaltion tukitoimiin, jota apua lähettävä tai vastaanottava valtio taikka EU:n komissio toteuttaa ennakoivasti valmiusvaiheessa tai katastrofien hallinnan yhteydessä. Toimien tavoitteena on mahdollistaa kansainvälisen avun mahdollisimman sujuva vastaanottaminen sekä antaminen katastrofien yhteydessä. Isäntävaltion tuki kattaa kaikki apua lähettävän, kauttakuljettavan sekä vastaanottavan maan toimet, joilla avun esteet pyritään poistamaan. (Euroopan unioni 2013, 4. artikla; Kokonaisturvallisuuden sanasto 2017, 62.)

Hieman lähteestä riippuen, *isäntävaltio* -termin sijasta voidaan käyttää myös samassa asiayhteydessä termiä *isäntämaa*. Tämä on yleistä uusimissa lähteissä, kuten asetustekstissä ja sisäministeriön tiedotteissa aiheesta. Asiayhteydestä riippuen, käsitteellä *host nation support* (HNS) voidaan viitata myös isäntämaatukeen. Näin tehdään, kun asiaa käsitellään esimerkiksi kansainvälisen oikeuden kontekstissa. Tällöin kyseessä on sotilaallinen tai siviilituki, jota ulkopuolista apua tai voimavaroja maaperälleen vastaanottava maa antaa maaperällään apua tai voimavaroja tarjoavalle taholle. Nämä tukitoimet perustuvat sopimuksiin ja ne voivat olla esimerkiksi kahdenvälisiä ja/tai kansainvälisten järjestöjen, kuten Yhdistyneiden kansakuntien (YK) ja Pohjois-Atlantin liiton (NATO) välisiä. Tuki voi tulla kyseeseen niin harjoituksissa kuin

sotatilanteissa. (Kokonaisturvallisuuden sanasto 2017, 8, 62.) Suomen isäntämaatuesta on sovittu erikseen esimerkiksi Suomen ja Naton kanssa tehdyssä isäntämaatukea koskevassa yhteisymmärryspöytäkirjassa SopS 82/2014 (Oikeusministeriö 2014). Tässä opinnäytetyössä ja sen liitteissä käsitteellä *host nation support* (HNS) tarkoitetaan pelastuspalvelumekanismiin mukaisesti tämän luvun alussa esitettyä isäntävaltion tukea, mikäli ei toisin erikseen mainita.

HNS-toiminta on keskeisesti yhteydessä EU:n pelastuspalvelumekanismiin. Mekanismi on osa vuonna 2001 perustettua Euroopan unionin järjestelmää, jonka avulla koordinoidaan mekaniismin osallistuvien maiden toimintaa sekä kootaan niiden voimavaroja yhteen toimitettavaksi katastrofin kohdanneiden maiden käyttöön (Kokonaisturvallisuuden sanasto 2017, 18). Mekanismiin kuuluu 37 valtiota, jotka voivat pyytää hätätilanteissa ja omien toimintakykyjen ylityessä apua mekaniismin kautta. Mekaniismin tavoite on edistää pelastuspalveluviranomaisten välistä yhteistyötä, lisätä tietoisuutta katastrofeista ja niihin varautumisesta sekä mahdollistaa nopea ja tehokas apu koordinoitusti järjestettynä. EU kehittää mekaniisimia siviilien suojelevalmiuden osalta vastatakseen tarvittavaan tukeen niin luonnonkatastrofeissa kuin ihmisen aiheuttamissa katastrofeissa. (Adina 2022, 82-83; EU Civil Protection Mechanism 2023; EU:n pelastuspalvelu 2024.) Yksi keskeisimpiä kehitystoimenpiteitä on rescEU:n perustaminen, jonka tarkoituksena on kansalaisten entistä parempi suojaaminen katastrofeilta ja erityisesti kehittyviltä riskeiltä. rescEU:n kyvykkyydet koostuvat muun muassa sammutuslentokoneista ja -helikoptereista, lääkinnällisen evakuoinnin lentokoneista, lääkinnällisistä tarvikkeista ja kenttäsairaaloista, suojatarvikkeista, energiahuoltotarvikkeista sekä kuljetus- ja logistiikka-tarvikkeista. Toimintaa kehitetään parhaillaan myös kemiallisten, biologisten sekä säteily- ja ydinriskien (CBRN) varalta. (rescEU 2023.) Hätäapua koordinoi ympärivuorokautisesti hätäavun koordinoitakeskus (ERCC) Brysselissä (Emergency Response Coordination Centre 2023). EU:n pelastuspalvelumekaniismin toiminta on esitetty kuviossa 3.

Kuinka EU:n pelastuspalvelumekanismi toimii?

Kuvio 3: EU:n pelastuspalvelumekanismi prosessikaavio (mukaillen EU Host Nation Support Toolkit)

Suomessa pelastustoimella tarkoitetaan järjestelmää, jonka tarkoituksena on tärkeiden toimintojen turvaaminen, ihmisten pelastaminen onnettomuuden uhatessa tai tapahtuessa sekä onnettomuuksien vähentäminen ja niiden seurausten rajoittaminen (Kokonaisturvallisuuden sanasto 2017, 24). Pelastustoimen tehtäviä Suomessa suorittaa 21 pelastuslaitosta sisäministeriön johdon, ohjauksen ja valvonnan alla (Pelastustoimi 2024). Sisäministeriö voi pelastuslain (29.4.2011/379) 38 §:n mukaisesti pyytää sen lisäksi, mitä valtioiden välillä on sovittu tai jollei kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetusta laista (418/2017) muuta johdu, tarvittaessa Suomeen pelastustoimeen kuuluvaa kansainvälistä apua tai vaihtoehtoisesti päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta Suomen ulkopuolelle. Kansainvälistä apua voidaan pyytää esimerkiksi Euroopan unionilta, toiselta valtiolta tai kansainväliseltä järjestöltä. Tämän avun vastaanottaminen tai antaminen on kohdennettava pelastuslain 32 §:n mukaisten tehtävien hoitamiseen, jotka ovat:

- 1) hälytysten vastaanottaminen;
- 2) väestön varoittaminen;
- 3) uhkaavan onnettomuuden torjuminen;
- 4) onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen;
- 5) tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen;

6) 1-5 kohdassa mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnat.

Annettava tai vastaanotettava apu voi olla pelastuslain (29.4.2011/379) 38 §:n mukaisesti myös materiaalien, asiantuntijoiden tai muodostelmien toimittamista sekä Euroopan unionin pelastuspalvelumekanismista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksessä N:o 1313/2013/EU tarkoitettuja muita toimia. Tukitoiminnassa tulee noudattaa aina apua tarjoavan ja vastaanottavan valtion välisiä sopimuksia sekä edellä mainittua EU:n päätöstä.

On myös tärkeä tiedostaa, että EU:n pelastuspalvelumekanismi ei ole ainoa tapa pyytää ja saada kansainvälistä apua. Isäntävaltion tukitoimet voivat tulla tarpeen myös tilanteissa, jossa apua pyydetään esimerkiksi Itämeren suojelukomissiolta (HELCOM), Euroopan meriturvallisuusvirastolta (EMSA), Naton euroatlanttisen pelastuspalvelun koordinaatiokeskukselta (EADRCC) tai suoraan kahdenvälisiin/useampikeskeisiin valtiosopimuksiin perustuen. Myös yksittäinen pelastuslaitos voi pyytää tai antaa kansainvälistä apua esimerkiksi toimijoiden kahdenvälisen yhteistyösopimuksen nojalla. (Estlander 2020, 74-76; Helcom 2024; EMSA 2024; EADRCC 2021; Kansainvälinen yhteistyö 2024.) Muita kansainvälisen pelastustoimen keskeisiä toimijoita ovat esimerkiksi UNDAC (United Nations Disaster Assessment and Coordination), IN-SARAG (International Search and Rescue Advisory Group) ja IHP (International Humanitarian Partnership). Suomen kahdenväliset- ja monenkeskiset sopimukset on esitetty alla (Kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyt luonnon ja ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuustilanteissa Suomessa 2015, 7). Suomen ja Venäjän välisten sopimusten ajantasaisuudesta tai niiden noudattamisesta ei saatu varmuutta opinnäytetyön tekohetkellä, viitaten Venäjän aloittamaan laittomaan hyökkäyssotaan Ukrainassa 24.2.2022 ja sen vaikutuksiin maailmanpolitiikkaan.

Suomen kahdenväliset sopimukset:

- Meri- ja lentopelastussopimus Ruotsin kanssa (SopS 27/1994),
- Meri- ja lentopelastussopimus Venäjän kanssa (SopS 28/1994),
- Meri- ja lentopelastussopimus Viron kanssa (SopS 53/1999),
- Sopimus pelastuspalveluyhteistyöstä Suomen ja Norjan raja-alueella (SopS 17/1986),
- Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisyn, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla (SopS 33-34/2015),
- Sopimus Venäjän kanssa yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi (SopS 51 ja 52/1996),
- Suomen ja Venäjän öljyntorjuntasopimus (SopS 54/1990),
- Suomen ja Viron öljyntorjuntasopimus (SopS 31/1995).

Monenkeskiset sopimukset, joissa Suomi on mukana:

- Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskeva yleissopimus (HELCOM) 1992 (SopS 2/2000),
- Sopimus Barentsin euroarktisen alueen hallitusten välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla (SopS 22 ja 23/2012),
- Sopimus lento- ja meripelastusyhteistyöstä arktisilla alueilla (SopS 2 ja 3/2013),
- Sopimus Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä öljyn tai muiden haitallisten aineiden aiheuttaman meren pilaantumisen torjunnassa 1993 (Pohjoismainen torjuntayhteistyösopimus) (SopS 71/1998 ja SopS 72/1998),
- Sopimus Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä valtakunnanrajojen yli ulottuvasta yhteistyöstä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi (SopS 20 ja 21/1992). Islanti liittyi sopimukseen 5.4.2001.

Tuen ja avun antamiseen osallistuvan suomalaisen henkilöstön asemasta, kelpoisuudesta ja palvelussuhteesta säädetään pelastuslain (29.4.2011/379) 38 §:n mukaisesti siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetussa laissa (30.12.2004/1287). Pelastuslain 97 § mahdollistaa myös valtion osallistumisen kansainvälisessä pelastustoimessa tarvittavan valmiuden ylläpitoon esimerkiksi hankkimalla erityiskalustoa tai rahoittamalla toimintaa, joka on erityisesti syystä tarkoituksenmukaista. Tätä kalustoa voidaan hyödyntää hyvinvointialueiden toimesta, mikäli se sijoitetaan ja varastoidaan siten, että se on viivytyksettä käytettävissä ulkomaille annettavaan apuun.

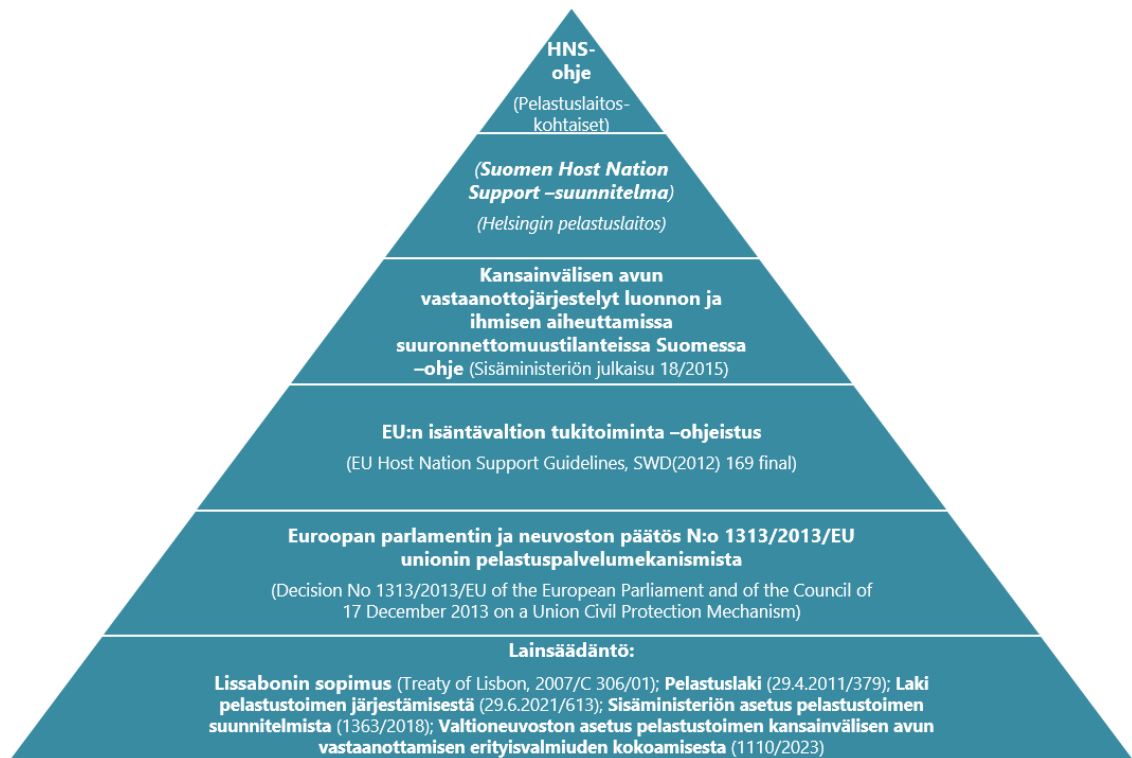
Kansainvälisen avun vastaanottamiseen ja lähettämiseen liittyvää HNS-toimintaa ohjaa pelastuslain lisäksi useat muut säädökset ja ohjeet. HNS-toiminnan perusta EU-tasolla lähtee liikkeelle Euroopan Unionin perussopimuksesta eli Lissabonin sopimuksesta (Treaty of Lisbon). Tämän nojalla on annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös unionin pelastuspalvelumekanismista (N:o 1313/2013/EU) ja sen sisältämien HNS-vaatimusten tueksi on laadittu EU:n isäntävaltion tukitoiminta -ohjeistus (EU Host Nation Support Guidelines SWD (2012) 169).

Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös unionin pelastuspalvelumekanismista (N:o 1313/2013/EU) edellyttää isäntävaltion tukea ja sen saamista helpottavien varustoihinpiteiden toteuttamista jäsenvaltioilta. Suomessa astui vuoden 2023 alusta voimaan pelastustoimen järjestämisestä annettu laki (29.6.2021/613), jonka 5 §:n mukaisesti pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun antamisen tai vastaanottamisen edellytyksenä oleva erityisvalmius voidaan koota yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestämäksi suuremmaksi kokonaisuudeksi. Tämä on mahdollista, mikäli se on välttämätöntä esimerkiksi palvelujen saatavuuden, laadun turvaamisen tai kustannusten perusteella. Edellä mainitun lain nojalla on annettu valtioneuvoston asetus pelastustoimen kansainvälisen avun vastaanottamisen erityisvalmiuden

kokoamisesta (1110/2023), jossa pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellytyksenä oleva erityisvalmius asetettiin Helsingin kaupungin vastuulle. Asetus edellyttää erityisvalmiuden saattamisen asetuksen mukaiseksi vuoden 2024 loppuun mennessä. Tämän muutoksen näyttäytyminen käytännössä oli tämän opinnäytetyön tekohetkellä epäselvää. On kuitenkin todennäköistä, että kansallinen ja koko Suomen kattava ylätasoinen ohje/suunnitelma tullaan laatimaan Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen toimesta tai ohjauksessa, joka sisältää muun muassa kansainvälisen avun vastaanottamiseen liittyvät yksityiskohtaiset ohjeet muun muassa rajamuodollisuuksiin ja rajanylitykseen. Lakimuutoksesta huolimatta, kansainvälisen avun pyytäminen on kuitenkin myös jatkossa valtion vastuulla, eli pelastustoimintaan liittyvissä tehtävissä käytännössä sisäministeriöllä.

Nykyisin HNS-toimintaa sekä -suunnittelua ohjaa Suomessa Euroopan parlamentin ja neuvoston N:o 1313/2013/EU päätös unionin pelastuspalvelumekanismista ja sen pohjalta laadittu sisäministeriön ohje kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyistä luonnon ja ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuustilanteissa Suomessa. Sisäministeriön ohje on julkaistu vuonna 2015 ja tämän opinnäytetyön tekohetkellä uusi versio ohjeesta oli sisäministeriössä työnalla. Ohjeen mahdollisista sisältömuutoksista verrattuna nykyiseen ohjeeseen ei ole tarkkaa tietoa. Näiden lisäksi HNS-toimintaa ohjeistaa vahvasti osin kansallisen mallin omaisesti Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen laatima Host Nation Support - Pelastustoimen isäntämaan tukitoimien ohje, joka on laadittu Palosuojelurahaston rahoittamassa hankkeessa vuonna 2021.

Euroopan unionin ja kansallisista ohjeista huolimatta, hyvinvointialueiden pelastustoimella ja pelastuslaitoksilla on velvollisuus osallistua pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon pelastuslain (29.4.2011/379) 27 §:n mukaisesti. Pelastuslain (29.4.2011/379) 47 § velvoittaa yksittäisiä pelastuslaitoksia myös jatkossa laatimaan pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat hyvinvointialueensa onnettomuusuhkien mukaisesti. Vaatimusta on tarkennettu pelastustoimen suunnitelmista annetussa sisäministeriön asetuksessa (1363/2018), jonka 5 §:n mukaisesti vaativien tilanteiden toimintaohjeiden ja muiden suunnitelmien tulee kattaa pelastuslaissa tarkoitetut (esitetty edellä) kansainvälisen avun vastaanottamiseen liittyvät järjestelyt. Käytännössä yksi näistä suunnitelmista tulee olla HNS-suunnitelma. Suunnitelmien tulee olla edellä esitetyn sisäministeriön ohjeistuksen mukaisia ja sisältää yksityiskohtaista tietoa, kuten muun muassa pelastuslaitoksen alueen sammutuslentokoneiden vedenottopaikat. Säädöskokonaisuutta ja niiden yhtymäpintaa toisiinsa on esitetty kuviossa 4. Kuviossa esitettyä Suomen HNS-suunnitelmaa ei ollut olemassa tämän opinnäytetyön tekohetkellä, vaan se perustuu tutkijan lähitulevaisuuden olettamukseen asetuksen 1110/2023 ja edellä esitettyjen tietojen pohjalta.

Kuvio 4: Pelastuslaitosten isäntävaltion tukitoimintojen suunnittelua ohjaava lainsäädäntö ja ohjeistus

HNS-toimintaan on otettu kantaa myös sisäministeriön Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky ja suunnitteluperusteet -hankkeessa (2020-2021), jossa pelastustoiminnalle määriteltiin valtakunnalliset suorituskykyvaatimukset. Hankkeen tuloksia on avattu tarkemmin luvussa 3.3. Suorituskykyjen kehitysehdotuksissa kaikkia pelastuslaitoksia velvoitettiin ryhtymään edistämään kuutta toimenpidekokonaisuutta, joista kolmas on kirjattu seuraavasti:

”-- Kansainvälisen avun antamisen tulee perustua valtakunnallisten kyvykkyyksien järjestelmään. Valtakunnan sisäisen ja kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen tulee tapahtua mahdollisimman yhdenmukaisilla prosesseilla.” (Pelastustoiminnan suorituskykyvaatimukset 2022, 60-61, 65.)

Suomeen on laadittu EU:n pelastuspalvelumekanismipäätökseen (N: o 1313/2013/EU) perustuen myös kansallinen riskiarvio, jonka viimeisin versio on julkaistu vuonna 2023. Riskiarviossa on tunnistettu 21 uhkamallia tai häiriötilannetta. HNS-toiminnan kannalta on korostettu, että ilmastonmuutoksen aiheuttamat sään ääriolosuhteet aiheuttavat kansallisen tason riskejä ja esimerkiksi laajat metsäpalot voivat edellyttää kansainvälistä apua. (Kansallinen riskiarvio 2023.) Pelastustoimen kyky antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua luonnon tai ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuus- tai katastrofitilanteissa on määritelty myös yhdeksi pelastustoimen kansallisten tavoitteiden osa-alueeksi pelastustoimen strategiassa ja sen visiossa. (Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista strategisista tavoitteista pelastustoimen järjestämiselle

vuosille 2023-2026, tavoite 6; Valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle vuosille 2023-2026 2023, 18.)

HNS-toiminnasta vastaa käytännön tasolla HNS-toimintaa edellyttänyttä tilannetta johtava viranomainen, joka on pelastustoimintaan liittyvissä tilanteissa pelastusviranomainen. Käytännössä toteutustavat vaihtelevat nykyisin pelastuslaitoskohtaisen ohjeistuksen ja suunnitelmien mukaan. Keskeisiä huomioitavia asioita ovat avun pyytämisen- ja lähettämisen prosessi, maahantu- loon ja maastalähtöön liittyvä prosessit, turvallisuustekijät, viestintäjärjestelmät, tiedottami- nen ja raportointi sekä yleiset järjestelyt avun vastaanottamiseksi, kuten vastaanotto- ja lä- hettämiskeskustoiminta, kansainvälisten joukkojen tukikohdan järjestäminen, yhteyshenkilöt avun antajan ja vastaanottajan välillä sekä logistiikka, lentotoiminnan huomiointi ja muu toi- minnan tukeminen. (Kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyt luonnon ja ihmisen aiheutta- missa suuronnettomuustilanteissa Suomessa 2015.) HNS-toiminta on laaja kokonaisuus, johon liittyy useat eri viranomaiset, järjestöt ja muut toimijat. Toimijakentän laajuutta ja keskeisiä toimijoita on havainnollistettu kuviossa 5.

Kuvio 5: HNS-toiminnan toimijakentän laajuutta kuvaava kuvio (mukaillen Mattila, M. / HNS1- johdantokurssi)

3.2 Isäntävaltion tukitoimet Kymenlaaksossa

Kymenlaakson pelastuslaitos on laatinut aluettaan koskevan pelastustoimen palvelutasopäätöksen, joka on hyväksytty Kymenlaakson hyvinvointialueen aluevaltuuston toimesta voimaan aikavälille 1.1.2024-31.12.2026. Kymenlaakson alueelle on laadittu myös alueellinen riskiarvio (2023) ja tätä tukeva pelastustoimen riskianalyysi (2023). Palvelutasopäätöksessä on todettu, että pelastuslaitoksella on kansainväliseen pelastustoimintaan koulutettuja asiantuntijoita ja pelastuslaitos toteuttaa kansainvälistä pelastustoimintaa voimassa olevan lainsäädännön sekä ohjeistuksen mukaisesti. Pelastuslaitos on osallistunut lisäksi vuonna 2021 aloitettuun hankkeeseen, jossa viisi pelastuslaitosta toteuttaa jatkossa myös kansainvälisiin tehtäviin soveltuvan ja toiminnallisen joukon metsäpalotilanteisiin. Palvelutasopäätöksessä on tunnistettu aihealueen osalta kehittämistarve pelastuslaitoksen ohjeistuksen ja koulutuksen tarkentamiseen sekä isäntävaltion tukitoimiin liittyvän hallinnollisen rakenteen muodostamiseen. (Pelastustoimen palvelutasopäätös 2023, 96-97.)

Aluevaltuusto on päättänyt palvelutasopäätöksessä kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen palvelutason osalta seuraavasti:

”Pelastuslaitos osallistuu kansainvälisen pelastustoiminnan toteuttamiseen kansallisen lainsäädännön sekä valtioiden välisten sopimusten mukaisesti. Pelastuslaitoksella on kyky pyytää ja antaa kansainvälistä apua.

Pelastuslaitoksella on kansainvälisestä toiminnasta vastaava henkilö nimettynä. Henkilöstöä koulutetaan kansainväliseen toimintaan liittyvien kurssien kautta.

Pelastuslaitos tuottaa muodostettuun maastopalojen muodostelmaan sovitut suorituskyvyn osa-alueet ja ylläpitää niitä.

Pelastuslaitos myöntää mahdollisuuksien mukaan virkavapaata ulkomaille suuntautuviin kansainvälisiin pelastustoimen asiantuntijatehtäviin.” (Pelastustoimen palvelutasopäätös 2023, 97.)

Kymenlaakson pelastuslaitoksen riskianalyysi on hyväksytty 15.8.2023. Analyysi on luokiteltu salassa pidettäväksi, jonka vuoksi sitä ei voida käsitellä tässä julkisessa opinnäytetyössä (Pelastustoimen riskianalyysi 2023). Palvelutasopäätöksessä on kuitenkin todettu, että riskianalyysissä on tunnistettu alueellisia riskejä, jotka voivat laajentuessaan edellyttää kansallisen tai kansainvälisen avun pyytämistä. Esimerkkeinä on mainittu vaarallisten kemikaalien laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin liittyvät onnettomuudet, satama-alueiden sekä niissä sijaitsevien suuronnettomuusvaarallisten kemikaalikohteiden dominotilanteet (ti-

lanne jossa onnettomuus leviää kohteesta toiseen esimerkiksi heitteiden tai lämpösäteilyn ta-
kia) sekä sään aiheuttamien ääri-ilmiöiden seuraukset, kuten laaja tulva, maastopalo tai muu
vastaavaa suorituskykyä vaativa tilanne. (Pelastustoimen palvelutasopäätös 2023, 96-97.)

Myös Kymenlaakson alueellisessa riskiarviossa on tunnistettu kuusi riskikategoriaa: luonnon ai-
heuttamat onnettomuudet ja sään ääri-ilmiöt, suuronnettomuudet, infrastruktuurin häiriöt,
yhteiskunnan järjestystä vaarantava toiminta ja terrorismi, terveysturvallisuuden häiriöt ja
erilaiset leviävät taudit sekä muu laaja-alainen vaikuttaminen ja sotilaallinen voiman käyttö.
Näiden alle on koottu 29 erilaista onnettomuus- ja uhkaskenaariota. Alueellisessa riskiarviossa
on nostettu erikseen esille, että suuronnettomuuksista vaarallisiin aineisiin (CBRNE) liittyvässä
onnettomuudessa isäntävaltion tukitoimet (HNS) edellyttävät henkilö-, kalusto- ja huoltore-
surssien huomiointia. (Kymenlaakson alueellinen riskiarvio 2023, 6-7, 28.)

Kymenlaakson pelastuslaitoksella ei ollut opinnäytetyön tekohetkellä suunnitelmaa tai ohjetta
HNS-toiminnan toteuttamiseksi eikä koulutussuunnitelmaa henkilöstön kouluttamiseksi HNS-
kokonaisuuden osalta. Tämä haaste on havaittu myös kehittämistarpeena palvelutasopäätök-
sessä. Tämän opinnäytetyön tuloksilla pyritään vastaamaan tähän haasteeseen ja luoda HNS-
toimintaohje sekä -koulutussuunnitelma. HNS-toimintaohje ja -koulutussuunnitelma toteute-
taan siten, että se täyttää luvussa 3.1 esitetyt lakisääteiset suunnitelmavaatimukset sekä ke-
hittää Kymenlaakson pelastuslaitoksen kykyä antaa ja vastaanottaa niin kansallista kuin kan-
sainvälistä apua sekä toimia kauttakulun mahdollistavana alueena. Ohjeen on tarkoitus palve-
lulla myös mahdollisimman hyvin pelastustoiminnan johtamista HNS-tilanteissa. Alueelliset ja
pelastuslaitoskohtaiset erot huomioiden, materiaali on käytettävissä myös muissa pelastuslai-
toksissa ja aihepiirin koulutuksen suunnittelussa pelastuslaitoskohtaisesti tai kansallisesti.

3.3 Isäntävaltion tukitoimien koulutus

Suomessa kansainväliseen pelastustoimintaan liittyvästä valtakunnallisesta koulutuksesta ja
harjoituksista huolehtimisen vastuu kuuluu Pelastusopistosta annetun lain (21.7.2006/607) 2
§:n mukaisesti Pelastusopistolle. Pelastusopiston tehtäviin kuuluu myös kansainväliseen pelas-
tustoimintaan kuuluvan avun antamisen käytännön järjestelyistä huolehtiminen sekä työnan-
tajana toimiminen kansainväliseen pelastustoimintaan osallistuville henkilöille. Pelastusopis-
ton tutkintokoulutustarjontaan kuuluu kolme pelastusalan tutkintoa, jotka ovat pelastajatut-
kinto, alipäälystötutkinto ja pelastusalan päällystötutkinto (AMK). Näiden lisäksi Pelastus-
opisto järjestää paljon muita koulutuksia ja kursseja, joista keskeisessä osassa on kansainväli-
nen pelastustoiminta. Kansainvälisen pelastustoiminnan koulutuksesta on laadittu erillinen
opetussuunnitelma. Pelastusopiston lisäksi Euroopan unioni järjestää pelastuspalvelumekani-
smiin liittyen eritasoisia kursseja kuin myös International Humanitarian Partnership (IHP) -ver-
kosto ja YK:n alainen United Nations Disaster Assessment and Coordination (UNDAC). (Pelas-
tusopisto 2024; Kansainvälinen pelastustoiminta 2024.)

Pelastuslaitoksien henkilöstölle on toteutettu HNS1 - Kansainvälisen avun vastaanottamisen toimintamalli -johdantokurssi. Kurssi on toteutettu verkkokurssina Koulumaali -nimisellä verkko-oppimisalustalla. Kurssin tavoitteena on antaa kurssilaiselle perustiedot ja -ymmärrys avun vastaanottamisesta ja siihen liittyvistä kokonaisuuksista, jotta hän voi toimia avun vastaanottamista tai pyytämistä edellyttävässä tilanteessa varsinaisen HNS-henkilöstön apuna. Kurssin laajuus on 0,5 opintopistettä, arvioitu suoritus aika yksi työpäivä ja toteutus itseopiskeluna. Pelastuslaitokset hyödyntävät kurssia vaihtelevasti ja kurssi on sisällytetty lähivuosina Pelastusopiston päällystötutkinnon pakollisiin opintoihin.

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen, Pelastusopiston ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön toimesta toteutettiin *Host Nation Support - Kansallisen koulutuskokonaisuuden ja oppimateriaalin kehittäminen* (HNS 2) -hanke vuoden 2021 aikana. Hanke oli jatkohanke HNS1-hankkeelle, jossa toteutettiin edellisessä kappaleessa esitetty johdantokurssi ja luvussa 3.4 mainittu Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen HNS-ohje. HNS 2-hankkeen tavoitteena oli toteuttaa koulutuskokonaisuus kansainvälisen avun vastaanottamista varten ja kokonaisuutta tukeva koulutusmateriaali. Koulutuskokonaisuuteen sisällytettiin kolme tasoa: johdanto-, perusosaaja- ja asiantuntijataso. Hankkeen johtopäätöksissä on todettu, että aihepiiriin liittyvää tietoisuutta ja osaamista tulee lisätä ja varmistaa sekä saattaa toimijoiden käyttöön. (Mattila, M., 2021a.) Perusosaaja-tason materiaalin valmistelu ehdittiin aloittaa, mutta hanke jäi kesken hankeajan päättyessä, eikä perusosaaja- ja asiantuntijataso koulutusta ole saatu valmiiksi tämän opinäytetyön tekohetkellä.

Opinäytetyön laadinnan yhteydessä tuli myös esille, että HNS-aihepiiriin osalta on valmisteltu verkkokurssia muun muassa EU:n rahoittamaan PPRD East 3 -hankkeeseen (Prevention Preparedness Response to Natural and man made Disasters in the Eastern Partnership countries - phase 3). Hankkeen tarkoitus on vahvistaa katastrofiriskien vähentämistä ja kriisinhallintaa itäisten kumppanimaiden kanssa sekä edistää alueen yhteistyötä EU:n pelastuspalvelumekanismien kanssa. (PPRD East 3, 2024.) Materiaalia ei ollut mahdollista saada tämän opinäytetyön tekohetkellä käyttöön, mutta materiaali on mahdollisesti tulossa tulevaisuudessa EU:n pelastuspalvelumekanismien ja sen jäsenmaiden käyttöön.

Yleisellä tasolla voidaan katsoa, että pelastuslaitoskohtaista HNS-koulutussuunnitelmaa laatiessa on erityisen tärkeää, että koulutus on laadukasta ja vastaa tarpeeseen, mutta on myös tehokkaasti ja taloudellisesti toteutettavissa. Näin ollen kaikkein ihanteellisempaan koulutustoteutukseen ei välttämättä päästä, koska henkilöstölle koulutettavia ja harjoiteltavia aiheita on pelastuslaitoksella lukuisia ja niihin käytettäviä resursseja rajallisesti. Koulutuksen suunnittelussa on tärkeä lähteä liikkeelle siitä, että koulutus voidaan nähdä interventiona. Koulutuksella pyritään aina ratkaisemaan esimerkiksi yksilön tai yhteiskunnan ajankohtaisia haasteita sekä samalla muuttamaan heidän käytänteitä. Muutospyrkimykset voivat kohdentua esimerkiksi taitoon, tietoon, asenteeseen, motivaatioon tai arvoihin. Koulutusta ei tule koskaan

nähdä myöskään pelkkänä hankkeena tai projektina, vaan prosessina, joka jatkuu ja täydentyy myös yksittäisen kurssin tai luennon jälkeen. (Kupias & Koski 2012, 16-17; Rauste-von Wright, von Wright & Soini 2003, 17-18.)

Myös HNS-koulutuksessa tulee olla koko ajan tavoitteet selkeästi tiedossa, koska jokaisen yksittäisen koulutuksen ja niihin liittyvän kehittämisen tulee lyhyellä tai pitkällä aikavälillä tukea pelastuslaitoksen strategiaa ja perustehtävää - tavalla tai toisella (Kupias & Koski 2012, 14). Koulutuksen opetusperiaatteiden osalta voidaan erityisen keskeiseksi nähdä koulutuksen onnistumisen näkökulmasta opetettavan aiheen havainnollistaminen ja konkretisointi, opiskelijan aktivointi, koulutustavan vaihtelu, yhteistoiminnan ja yksilöinnin tavoitteiden erottelu sekä selkeä palaute (Vuorinen 2001, 39-41). Opetusperiaatteet on tärkeä pyrkiä aina valitsemaan koulutuksen tavoitteita tukevasti.

Asioita kouluttaessa koulutuksen tavoitteiden voidaan katsoa olevan osin jopa sisältöä tärkeämpiä, koska todella laadukas sisältö saattaa mennä täysin ohi aiheen, mikäli tavoitteita ei ole määritelty selkeästi. Tämän vuoksi tavoitteet on tärkeä tuoda esille myös koulutuksen alussa, jotta kouluttaja sekä opiskelijat ovat tietoisia mitä tehdään ja minkä takia. Tämä myös helpottaa koulutuksen arviointia ja kehittämistä, koska osallistujat kykenevät vertaamaan saatua oppia asetettuihin tavoitteisiin. (Valvio & Parviainen 2013, 29-30.) Tavoitteiden asettamisen jälkeen on aika valita myös käytettävä koulutusmenetelmä tai -menetelmät. Menetelmän valinnassa on tärkeää, että menetelmä johtaa kohti määriteltyjä tavoitteita. Tavoitteiden lisäksi menetelmävalintaan vaikuttaa merkittävästi käytettävissä olevat resurssit. Kun koulutettavan tietopohjaa halutaan laajentaa, on yksi toimivimpia ja perinteisimpiä tapoja asiantuntijaluennot. Luennoissa huomio kiinnitetään itse asiaan, mutta samalla koulutettavien henkilöiden työskentely voi olla hyvin passiivista. Aktivoinnin lisäämiseksi, on luentoja suositeltavaa aktivoida esimerkiksi lyhyillä välikysymyksillä tai ryhmä- ja parikeskusteluilla. Tavoitteena ei tarvitse olla oikean vastauksen hakeminen, vaan lähinnä kuuntelijan ajattelun väliaktivointi. (Kupias & Koski 2012, 100-101, 112-114.)

Koulutusta suunniteltaessa on tärkeä huomioida, että käytännön harjoittelu on usein tärkeää erityisesti asioiden osalta, joita koulutetaan siksi, että niissä onnistuttaisiin myös käytännössä tositilanteissa. Harjoittelu nähdään tärkeäksi erityisesti teoreettisen sijaan käytännölliseksi mielletyissä ammateissa, joihin myös pelastusala voidaan vahvasti lukea. Harjoittelu nähdään pelastusalalla usein välttämättömäksi, niin kuin se on myös monesti todellisuudessa. Tällöin on kuitenkin riski, että teorian ja käytännön yhtymäpinta voi helposti hävitä, koska teoria nähdään pakollisena osuutena ja "vain teoriana". Tällöin teorian viitekehys ei toimi enää tositilanteen käytännön työtä jäsentävänä tekijänä. (Rauste-von Wright ym. 2003, 215-216.) Tekemällä oppiminen (learning by doing) on myös mahdollisesti ihmiskunnan vanhin oppimismenetelmä, joka toimii vahvasti myös nykyisin perus oppimismallina pienestä lapsesta lähtien, eli mallista oppimalla. Näin ollen voidaan todeta, että mahdollisesti myös HNS-toiminnan

kokonaisuudessa ”paras opettaja on kokonaisvaltainen toiminta, jolla on mahdollisimman paljon yhtymäkohtia opiskelun kohteena oleviin taitoihin”. (Vuorinen 2001, 179.)

3.4 Isäntävaltion tukitoimien aikaisempi tutkimus

Tämän tutkimuksen aiheeseen suoraan viittaavia tutkimuksia ei ole tai niitä on vaikea löytää. HNS-suunnitelman tai ohjeen yksityiskohtaista sisällön toimivuutta tai HNS-koulutuskokonaisuuden toimivuutta ei ole tutkimuksessa kerätyn aineiston perusteella suoraan tutkittu. HNS-aihekokonaisuutta hieman sivuavia eritasoisia tutkimuksia tuli opinnäytetyötä tehdessä vastaan yksittäisiä, kuten esimerkiksi Jari Suokonaution YAMK-opinnäytetyö aiheesta Suomen kansallisen ja kansainvälisen pelastustoiminnan välinen synergia (2021) sekä Jani Kareisen YAMK-opinnäytetyö aiheesta Suomen kansainvälisen pelastustoimen resurssien käytettävyys pelastuslaitosten tukena (2013). HNS-kokonaisuuteen liittyen on kuitenkin tehty useampia tutkimuksia, erityisesti selvityksiä ja kehityshankkeita, ihan viimevuosien aikana. Nämä on esitetty tarkemmin seuraavissa kappaleissa.

Pelastustoimen järjestäminen siirtyi osana pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin vastuulle vuoden 2023 alussa. Uudistusta pyrittiin tukemaan sisäministeriön toimesta muun muassa kehittämishankkeilla, joista yksi oli *Host Nation Support - Kansallisen koulutuskokonaisuuden ja oppimateriaalien kehittäminen*. (Tulevaisuuden pelastustoimi 2023..., 2022.) Tätä hanketta ja sen tuloksia on avattu tarkemmin luvussa 3.3.

Barentsin euroarktinen neuvosto (Barents Euro-Arctic Council, BEAC) on perustettu vuonna 1993 ja sen tavoitteena on kestävä kehitys ja vakauden edistäminen Barentsin alueella eli Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisosissa (aiemmin myös Venäjä). Neuvoston alla on järjestetty vuodesta 2001 lähtien Barents Rescue -harjoituksia parin tai muutaman vuoden välein. (Barents Rescue, 2019.) Harjoitusten yksi keskeinen osa-alue on kansainvälinen pelastustoiminta ja näin ollen usein myös HNS-toiminta. Esimerkiksi vuonna 2015 *Barents Rescue 2015 Exercise* järjestettiin Suomen Lapissa. Harjoituksen yhtenä tavoitteena oli testata Host Nation Support (HNS) -konseptin ohjeistuksen mukaisia prosesseja ja käytännön toimia liittyen kansainvälisen avun pyytämiseen, lähettämiseen ja vastaanottamiseen sekä tutustuttaa osallistujat aiheeseen. Aiheen osalta painopiste ja havainnot olivat harjoitusraportin perusteella vahvasti rajanylitysprosessissa ihmisten ja tavaroiden osalta. Ohjeistuksen todettiin yleisellä tasolla toimivan hyvin. (Barents Rescue 2015 Exercise, 2016.) Barents Rescue -harjoitukset ja niiden raportit ovat keskeisessä osassa aihepiirin osalta tehtyä käytännöntutkimusta.

Pelastuslaitosten lakisäätösuunnitelmien ajantasaisuudesta on tehty viimevuosien aikana muutamia selvityksiä. Esimerkiksi sisäministeriö on maininnut kansainvälisen pelastustoiminnan kehittämisohjelmassaan (2019:10, 21), että Aluehallintovirastojen tekemässä raportissa pelastuslaitosten suuronnettomuusvalmiudesta (2016) on todettu seuraavasti:

”Pelastuslaitosten suuronnettomuusvalmiuksia käsittelevissä suunnitelmissa ei ole huomioitu riittävällä tavalla kansallisten resurssien lisäksi ulkomailta saatavaa apua, rajapintoja EU:n pelastuspalvelumekanismiin eikä Host Nation Support (HNS) -toimintojen järjestämistä Suomessa.”

Aluehallintovirastot ovat tehneet myös uuden selvityksen pelastustoimen suunnitelmien olemassaolosta (2020). Selvityksestä tehdyn koonnin perusteella suunnitelmien tilanne oli monien pelastuslaitosten osalta yleisesti puutteellinen ja kansainvälisen avun vastaanottamiseen liittyvissä järjestelyissä puutteita oli 15:sta pelastuslaitoksessa. Suunnitelmien sisältövaatimuksia verraten, puutteita oli HNS-vaatimuksen osalta kaikkein eniten.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos on toteuttanut Host Nation Support -toimintamallien kehittämiseen tähtäävän hankkeen, joka on päättynyt vuonna 2021. Hankkeessa laadittiin ohje pelastustoimen isäntävaltion tukitoimien toteuttamiseksi, joka toimii Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen varsinaisena HNS-ohjeistuksena ja osin kansallisena mallina. (Mattila, M., 2021b.)

Ruotsin turvallisuusvirasto (Swedish Civil Contingencies Agency / Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB) on Suomen, Norjan, Tanskan ja Islannin yhteistyönä laatinut raportissa tuonut esille, että maiden välisen HNS-toiminnan merkitys on kasvanut yhä enenevässä määrin muun muassa ilmastonmuutoksen vaikutuksien, kuten sään ääri-ilmiöiden ja pohjoismaisen naapuruston turvallisuustilanteen heikkenemisen näkökulmasta. Näin ollen HNS on nostettu myös ajanjakson 2022-2024 keskeiseksi tavoitteeksi maiden välisessä Nordic Haga -yhteistyössä. Monien osallistujamaiden meneillään olevissa HNS-kokonaisuuden kehittämishankkeissa on kansallisten HNS-ohjeistuksien laatiminen erilaisiin onnettomuus- ja katastrofitilanteisiin. (Ruotsin turvallisuusvirasto 2022, 4, 31-37.)

Sisäministeriön Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky ja suunnitteluperusteet -hankkeen yhteenvetoraportissa on todettu, että pelastuslaitosten kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen suorituskykyvaatimukset täyttyvät suorituskykyhankkeen tulosten perusteella prosentuaalisesti seuraavasti: 19 % täyttyy, 52 % täyttyy osittain ja 29 % ei täyty. Näiden tulosten valossa kyseisen kyvykkyyden hallinta on hankkeessa tehdyn nykytilankyselyn perusteella kolmanneksi huonoimmalla tasolla kaikista pelastuslaitoksien kyvykkyyksistä. Tähän eniten vaikuttaneena syynä nähtiin pelastuslaitostason puutteelliset HNS-suunnitelmat ja -ohjeet. Valtion sisäisen avun antaminen ja vastaanottaminen edellytettiin toteutettavan edellä mainitun hankkeen tuloksena kuvaaman HNS-toimintatavan mallin mukaisesti. Sen lisäksi, tähän tarvittavat kyvykkyydet on tunnistettava pelastuslaitoksissa ja niille on määriteltävä suorituskykyvaatimukset. Toiminnan tulee perustua valtakunnallisiin kyvykkyyksiin ja prosessi tulee kuvata. (Pelastustoiminnan suorituskykyvaatimukset 2022, 57-59.)

4 Tulokset

Tässä luvussa on esitetty opinnäytetyön tulokset eli kehittämistutkimuksen tuloksena toteutettu Host Nation Support (HNS) -toimintaohje ja -koulutussuunnitelma, joilla on pyritty vastaamaan opinnäytetyön tutkimusongelmaan. Luvussa esitellään opinnäytetyön aineistoanalyysin pohjalta saadut havainnot, jotka ohjasivat edellä mainittujen tuotosten toteutukseen.

4.1 Host Nation Support -toimintaohje

Tutkimusaineiston analysoinnin perusteella pelastuslaitoskohtaisen HNS-ohjeen ja -suunnitelman laadintaa sisältöineen ohjaa useat eri säädökset ja ohjeet. Kansainvälisesti keskeisimmässä asemassa ovat Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 1313/2013/EU unionin pelastuspalvelumekanismista ja tätä huomattavasti yksityiskohtaisempi EU Host Nation Support Guidelines (SWD (2012) 169 final) -asiakirjan ohjeistus.

Kansallisen säädöstaustan osalta pelastuslain (29.4.2011/379) 47 § velvoittaa yksittäisiä pelastuslaitoksia laatimaan pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat hyvinvointialueensa onnettomuusuhkien mukaisesti. Vaatimusta on tarkennettu pelastustoimen suunnitelmista annetussa sisäministeriön asetuksessa (1363/2018), jonka 5 §:n mukaisesti vaativien tilanteiden toimintaohjeiden ja muiden suunnitelmien tulee kattaa kansainvälisen avun vastaanottamiseen liittyvät järjestelyt pelastuslain 32 §:n mukaisten tehtävien osalta. Käytännössä yksi näistä suunnitelmista tulee olla HNS-suunnitelma. Edellä mainitun asetuksen 4 §:ssä on määritelty myös yleiset vaatimukset pelastustoiminnan suunnitelmien sisällöstä. Sisältöä laatiessa tuli huomioida myös pelastustoimen kansainvälisen avun vastaanottamisen erityisvalmiuden kokoamisesta annettu valtioneuvoston asetus (1110/2023), jossa asetuksen nimenmukainen järjestämisvastuu siirrettiin Helsingin kaupungille.

Kansallisesti HNS-suunnitelman sisältöä ohjaa lainsäädäntöä yksityiskohtaisemmin sisäministeriön ohje vuodelta 2015: Kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyt luonnon ja ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuustilanteissa Suomessa, joka oli tämän opinnäytetyön tekohetkellä päivityksessä. HNS-kokonaisuutta ohjaavana asiakirjana Suomessa toimii myös osin kansallisen ohjeen asemassa toimiva Palosuojelurahaston rahoittama Host Nation Support - Pelastustoimen isäntämaan tukitoimien ohje, jonka on laatinut Varsinais-Suomen pelastuslaitos vuonna 2021. Kyseinen ohje toimii myös Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen varsinaisena HNS-suunnitelmana. Luonnollisesti myös monet muut maat ovat laatineet omia HNS-ohjeita ja vastaavia asiakirjoja. Tämän HNS-ohjeen laadinnassa tutustuttiin tarkemmin muun muassa Islannin kansalliseen HNS-käsikirjaan erilaisten sisältöideoiden ja toteutusratkaisujen kartoittamiseksi (Host Nation Support Handbook).

Opinnäytetyön yhteydessä tehdyissä viidessä asiantuntijahaastattelussa tuli esille, että kansallisissa ja kansainvälisissä ohjeissa mainitut yleistiedot kansainvälisen HNS-toiminnan toteutumisesta ja siihen liittyvästä juridiikasta on suositeltavaa jättää pois pelastuslaitoskohtaisesta HNS-ohjeesta. Tällä tavoin on mahdollista välttää turhaa toistoa ja saada asiakirjasta konkreettisempi ja paremmin käytännön toimintaa palveleva ohje, joka kansalliset ohjeet tukevat.

Haastateltavat kokivat, että HNS-tilanteiden kokemuksien perusteella HNS-ohjeelta kaivataan paljon yksityiskohtaista tietoa. Haastateltavat toivat esille useita eri asioita, mutta taustalla oli sama ajatus - sisällön pitää olla yksityiskohtaista, konkreettista ja palvella juuri kyseisen pelastuslaitoksen toimintaa. Tärkeiksi asioiksi nostettiin yksityiskohtaisesti kuvatut kokonaisuudet ja ohjeistuksen muun muassa seuraavista asioista: logistiikka, yhteyshenkilötoiminta (liaison officer, LO), apuun saapuvien joukkojen turvallisuusohjeistus ja toiminta alueella, valmiit skenaarioajattelut, päivittäinen tilanneraportointi, tiivis ja selkeä rakenne, valmiit tarkastuslistat/toimenpidekortit, tilannekuva, viestintä, joukkojen huolto sekä lentotoiminnan erityispiirteet.

Kun haastateltavilta kysyttiin, että mitä asioita pelastuslaitoskohtaisessa HNS-ohjeessa on tärkeä korostaa erityisesti kansalliseen ohjeistukseen verraten, vastaukset hieman vaihtelivat. Kaikki vastaukset kohdentuivat kuitenkin samaan tausta-ajatukseen, jossa pelastuslaitos ja sen alueelliset erityispiirteet huomioivat yksityiskohdat tulee korostua. Avun pyytämisprosessin kuvaus yksityiskohtaisesti nähtiin erityisen tärkeäksi kolmen haastateltavan toimesta. Tämän lisäksi korostui lentotoimintaan liittyvät erityispiirteet, kuten sammutuslentokoneiden vedenottoaikat sekä lentovälineiden tankkaus ja muu huoltotoiminta. Kolme haastateltavaa myös korosti tehtävänkuvien avusta pelastuslaitoskohtaiset resurssit ja järjestelyt huomioiden, jotta HNS-tilanteessa on koko ajan mahdollisimman selkeää, että kuka tekee ja mitä.

Haastateltavilta kysyttiin myös heidän näkemyksestään kaikkien tärkeimmistä prioriteetista, mitä HNS-toiminnassa tulisi ensisijaisesti kehittää tai huomioida nykyistä tarkemmin. Seitsemän haastateltavaa korosti, että HNS-suunnitelmat ja niihin liittyvät ohjeistukset tulee saada kuntoon, koska ne toimivat vahvasti tehokkaan HNS-toiminnan perustana. Viisi haastateltavaa korosti myös aihepiiriin liittyvän koulutuksen yhdenmukaistamista ja kehittämistä materiaaleineen. Kuuden haastattelun aikana tuotiin esille myös näkökulma kansallisesti yhteisestä HNS-ohjeistuksesta, -suunnittelusta ja -koulutuksesta. Yhtenäisyys nähtiin HNS-toiminnan keskeisenä tekijänä avun esteiden poistamiseksi. Näin ollen todennäköisesti tärkeimmäksi koettu HNS-toiminnan prioriteetti voidaan tiivistää hyvin yhden asiantuntijan lausahdukseen: ” No se, että meillä olisi kansallinen toimintamalli, mikä huomioi alueelliset erityispiirteet.” (Asiantuntija E).

Tutkijana kirjasin edellä mainittuja havaintoja yksityiskohtaisemmin ylös myös kaikki haastatteluissa esiin tulleet yksityiskohdat ja nostot HNS-ohjeen sisällöstä, kuten esimerkiksi näkökulmat siitä, että lentotoiminnassa käytettävissä olevat taajuudet tulee olla tiedossa, perusleirin jätehuollon tulee olla mitoitettu oikein, mahdollisten etsintäkoirien tukitoimet tulee olla kunnossa ja eri kansalaisuudet tulee huomioida kommunikoinnissa.

Tämän tutkimuksen tulosten analysoinnin myötä Kymenlaakson pelastuslaitokselle laadittiin Host Nation Support -toimintaohje, joka toimii samalla pelastuslaitoksen lakisääteisenä HNS-suunnitelmana. HNS-ohje tehtiin pelastuslaitoskohtaiset tarpeet, erityispiirteet, riskit, resurssit ja toimintamallit huomioiden. Ohje toteutettiin tämän luvussa alussa mainitut kansalliset ja kansainväliset säädökset sekä ohjeet huomioiden. HNS-ohjeen toteutuksessa huomioitiin asiantuntijahaastatteluissa korostetut tärkeät HNS-ohjeen sisältöehdotukset sekä kokemusten perusteella tarpeellisiksi koetut aiheet. Ohjeen rakenteen ja sisällön suunnittelussa hyödynnettiin aktiivisesti myös muiden maiden ohjeistuksia, kuten Islannin HNS-käsikirjaa sekä suuronnettomuusopasta (Castrén, Ekman, Ruuska & Silfast 2015).

Ohjeen teossa pieneksi haasteeksi muodostui kansallinen muutosvaihe HNS-kokonaisuudessa, koska sisäministeriön ohje kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyistä oli päivityksessä ja Helsingin pelastuslaitoksen tulevaisuuden rooli HNS-toiminnassa ja -ohjeistuksessa oli vielä opinnäytetyön tekohetkellä epäselvä tämän luvun alussa mainitun asetuksen (1110/2023) ja sen vuoden 2024 loppuun kestävästä siirtymäajasta johtuen. Samanaikaisesti myös monet muut Kymenlaakson pelastuslaitoksen sisäiset ohjeistukset olivat päivityksessä eikä kaikkiin HNS-toimintaan liittyvistä asioista oltu tehty vielä yksityiskohtaisia linjauksia. Näin ollen ohjetta ei saatu opinnäytetyön yhteydessä täysin valmiiksi. Ohje laadittiin hyödyntäen kaikki tekohetkellä käytettävissä ollut tieto sekä valmiiksi edellä mainittujen asioiden tuomiin mahdollisiin muutoksiin varmistamalla ohjeen helppo päivitettävyys.

Ulkoasullisesti ja rakenteeltaan HNS-ohje tehtiin Kymenlaakson pelastuslaitoksen suunnitelma- ja ohjepohjalle, jotta se on yhtenevä pelastuslaitoksen muiden ohjeiden kanssa. Ohje toteutettiin mahdollisimman tiiviiksi, sisältäen vain kaikkein keskeisimmät HNS-toimintaan liittyvät asiat ilman turhia toistoja asioista, jotka käsitellään yksityiskohtaisesti muissa pelastuslaitoksen ohjeissa tai kansallisessa HNS-ohjeistuksessa. Ohjeen sisältö toteutettiin HNS-prosessi huomioiden aikajärjestykseen. Ohjeen sisällön ja käytettävyyden kannalta keskeiset asiat kirjattiin ohjeen liitteisiin, josta ne on helppo päivittää sekä ottaa tositilanteessa käyttöön toimenpidekortin tapaan. Toimintakortit on helposti käytettävissä todellisissa HNS-tilanteissa myös ilman verkkoyhteyttä, koska ne voidaan tulostaa ja laminoida etukäteen esimerkiksi pelastuslaitoksen johtokeskukseen ja -yksiköihin. Toimintakortit täydennetään yksityiskohtien osalta pelastuslaitoksen sisäisenä työnä loppuvuodesta 2024 järjestettävässä työpajatyöskentelyssä, jossa tehdään tarvittavat HNS-toimintaan liittyvät pelastuslaitoskohtaiset linjaukset, joita ei tämän opinnäytetyön tekohetkellä ole vielä tehty.

Kaikkine liitteineen ohjeesta muodostui noin 80 sivun kokonaisuus. Ohjetta ei ole julkaistu kokonaisuudessaan tämän opinnäytetyön liitteenä. Ohje luokiteltiin valmisteluvaiheessa julkisuuslain (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621) 16 a §:n mukaisesti harinnanvaraisesti annettavaksi. Edellisessä kappaleessa mainittujen yksityiskohtien tarkentumisessa sekä ohjeen toimenpidekorttien yksityiskohtien varmistuessa työ tai ainakin sen osa, kuten toimenpidekortit joudutaan merkitä mitä todennäköisemmin salassa pidettäviksi asiakirjoksi julkisuuslain 24 §:n 1. mom. 8. kohdan mukaisesti. Ohjeesta haluttiin tehdä salausvelvoitteesta huolimatta mahdollisimman yksityiskohtainen, jotta se palvelee HNS-tilanteiden aikaista pelastustoiminnan johtamista sekä HNS-toimenpiteiden toteuttamista mahdollisimman hyvin. Ohjetta voidaan salassa pidettävyydestä huolimatta kuitenkin jakaa tietyin rajoituksin tarvittaville henkilöille ja toimijoille pelastuslaitoksen yhteistyötoimijoista, kuten Pelastusopisto, sisäministeriö ja muut pelastuslaitokset, jolloin se on täysin hyödynnettävissä kansallisena toimintamallina.

Alla on opinnäytetyön lopputuloksena muodostunut Kymenlaakson pelastuslaitoksen HNS-toimintaohjeen sisällysluettelo ja lyhyet kuvaukset eri luvuista ja liitteistä sekä kaksi kuvakaappausta valmiista HNS-toimintaohjeesta kuviossa 6.

1. Ohjeen tarkoitus

- Luvussa on esitetty muun muassa ohjeen tarkoitus ja avattu tilanteet, joissa ohjetta sovelletaan.

2. Kymenlaakson pelastuslaitoksen HNS-organisaatio

- Luvussa on esitetty muun muassa Kymenlaakson pelastuslaitoksen HNS-organisaation nykytila, kehityssuunnitelma, tehtävänjako, organisaatiokaavio ja HNS-toimijoiden sijoittuminen muuhun johtamisorganisaatioon.

3. Avun kauttakulku

- Luvussa on esitetty muun muassa huomioitavat asiat tilanteeseen, jossa Kymenlaakson pelastustoimialuetta käytetään avun kauttakulkuun sekä avun kulkua tukevat toimenpiteet.

4. Avun lähettäminen

- Luvussa on esitetty muun muassa Kymenlaakson pelastuslaitoksen avun lähettämisen prosessi.

5. Avun pyytäminen

- Luvussa on esitetty muun muassa tilanteet, joissa apua voidaan pyytää, avun pyytäminen prosessi sekä avun pyytämisen rajoitteet.

6. HNS-toiminnan käynnistäminen

- Luvussa on esitetty HNS-toiminnan käynnistämisen prosessi Kymenlaakson pelastuslaitoksessa.

7. Turvallisuus

- Luvussa on esitetty erityiset ja keskeisimmät turvallisuustekijät, jotka tulee huomioida apua vastaanottaessa.
8. Johtokeskuksen (LEMA) perustaminen ja toiminta
    - Luvussa on esitetty Kymenlaakson pelastuslaitoksen johtokeskuksen perustaminen ja toiminta HNS-tilanteissa.
  9. Yhteyshenkilötoiminta (LO)
    - Luvussa on esitetty Kymenlaakson pelastuslaitoksen yhteyshenkilötoiminta HNS-tilanteissa sekä yhteyshenkilön keskeisimmät tehtävät.
  10. Tilannekuva
    - Luvussa on esitetty Kymenlaakson pelastuslaitoksen tilannekuvatoiminta HNS-tilanteissa.
  11. Työsuhde- ja hallinnolliset asiat
    - Luvussa on esitetty muun muassa työsuhteisiin ja hallinnollisiin asioihin, kuten kustannuksiin, tiloihin, juridisiin kysymyksiin ja henkilöstöetuihin liittyvät asiat HNS-tilanteissa.
  12. Maahantulo- ja tullimuodollisuudet
    - Luvussa on esitetty keskeisimmät maahantuloon ja tullimuodollisuuksiin liittyvät asiat, jotka vaikuttavat HNS-toimintaan Kymenlaakson pelastuslaitoksen näkökulmasta.
  13. Vastaanotto- ja lähettämiskeskuksen (RDC) perustaminen ja toiminta
    - Luvussa on esitetty muun muassa Kymenlaakson pelastuslaitoksen rooli vastaanotto- ja lähettämiskeskuksen perustamisessa ja toiminnassa.
  14. Perusleirin (BoO) perustaminen ja toiminta
    - Luvussa on esitetty perusleirin perustaminen ja sen toiminta HNS-tilanteissa sekä leirivastaavan keskeiset tehtävät.
  15. Logistiikka
    - Luvussa on esitetty, kuinka logistiikka tullaan järjestämään HNS-tilanteissa esimerkiksi kuljetuksien, ajoneuvojen, polttoaineen, kuljettajien, paineistetun kaasun, mekaanikkopalvelujen ja varastoinnin osalta.
  16. Huolto (Support)
    - Luvussa on esitetty HNS-tilanteen muut tukitoimet, jotka eivät tule esille muissa luvuissa. Esimerkkinä mainittakoon ICT-tuki ja terveystalvet.
  17. Lentotoiminta
    - Luvussa on esitetty HNS-tilanteiden lentotoimintaan liittyvät erityispiirteet.
  18. Viestintä
    - Luvussa on esitetty Kymenlaakson pelastuslaitoksen viestinnän toteutuminen HNS-tilanteissa.
  19. Media ja tiedottaminen

- Luvussa on esitetty median roolin huomiointi ja tiedottamisen toteutuminen HNS-tilanteissa.

20. Muut toimijat

- Luvussa on esitetty HNS-tilanteissa huomioitavat muut toimijat, jotka eivät ole tulleet esille muissa luvuissa.

21. Raportointi

- Luvussa on esitetty HNS-tehtävien ja -harjoitusten raportoinnin toteutustapa.

22. HNS-toiminnan purkaminen

- Luvussa on esitetty HNS-tilanteen purkamisessa huomioitavat keskeiset tekijät.

23. LIITTEET

23.1. Yhteystiedot

- Liitteessä on lista HNS-tilanteessa keskeisistä ja todennäköisesti tarvittavista yhteystiedoista.

23.2. Tehtävänkuvat

- Liitteessä on avattu Kymenlaakson pelastuslaitoksen HNS-toimijoiden roolit yksityiskohtaisesti HNS-tilanteissa.

23.3. Onnettomuusskenaariot

- Liitteessä on kuvattu riskienarviointiin perustuen skenaariomallit muutamaa keskeisimpään onnettomuuteen, jossa voi olla tarpeen pyytää apua pelastustoimialueen ulkopuolelta.

23.4. Koulutussuunnitelma

- Liitteessä on kuvattu Kymenlaakson pelastuslaitoksen HNS-koulutussuunnitelma, joka on avattu tarkemmin tämän opinnäytetyön luvussa 4.2.

23.5. Lentotasemien ja lentokenttien kohdekortit

- Liitteessä on Kymenlaakson pelastustoimialueen osalta keskeisimpien lentotasemien ja lentokenttien kohdekortit HNS-tilanteita ajatellen.

23.6. Lentopelastus ja -sammutusjoukkojen infot

- Liitteessä on lista asioista, joita käydään läpi lentopelastus ja -sammutusjoukkojen päivittäisessä infossa sekä joukkojen saapuessa tehtävään.

23.7. Sammutuslentokoneiden vedenottoaikat

- Liitteessä on sammutuslentokoneiden vedenottoaikat kuvaavat skuupauskortit.

23.8. Esimerkkejä saatavilla olevasta avusta

- Liitteessä on listattu keskeisimpiä saatavilla olevia kansainvälisen avun joukkoja ja muodostelmia.

23.9. Toimenpidekortit

- Liitteenä on yksityiskohtaiset toimenpidekortit/tarkastuslistat eri HNS-tilanteiden rooleihin ja tiivistelmät ohjeessa läpikäydyistä keskeisistä toimintakokonaisuuksista.

- 23.10. Avunpyyntölomake
- Liitteenä on avunpyyntölomake, jolla pelastuslaitos voi tietyissä tilanteissa pyytää itsenäisesti kansainvälistä apua.
- 23.11. Virka-apulomake (Poliisi)
- Liitteenä on poliisin ohjeistuksen mukainen esitötetty virka-apulomake virka-avun pyytämiseksi.
- 23.12. Virka-apulomake (Puolustusvoimat)
- Liitteenä on Puolustusvoimien ohjeistuksen mukainen esitötetty virka-apulomake virka-avun pyytämiseksi.
- 23.13. HNS-toiminnan lyhenteet
- Liitteessä on lista keskeisimmistä HNS-toiminnan lyhenteistä, suomen ja englannin kielisenä selitteenä.
- 23.14. Radioaakkoset
- Liitteessä on lista radioaakkosista suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.
- 23.15. Rajanylityspaikat
- Liitteessä on kirjallinen lista ja kartta maa-, meri- ja ilmaitse käytettävissä olevista Suomen rajanylityspaikoista.
- 23.16. Lisätietoa
- Liitteessä on lista keskeisistä HNS-toimintaan liittyvistä kansallisista ja kansainvälisistä ohjeista sekä lisätiedon lähteistä.

21. Raportointi

HNS-tehtävistä ja -harjoituksista kirjataan lyhyt raportti pelastustoiminnan johtajan tai hänen nimeämien henkilöiden, kuten HNS-koordinaattorin toimesta. HNS-toiminnan osuus voidaan sisällyttää myös osaksi tehtävästä tehtyä laajempaa raporttia. Raportissa käytetään pelastuslaitoksen [asiakirjapohjaa](#).

HNS-toiminnan raportin vähimmäissisältö:

- ajankohta
- paikka
- osallistujat
- toteutustapa
- kuvaus maahantuloprosessin sujuvuudesta
- kuvaus toiminnasta onnettomuustilanteessa
- kuvaus maastalähdöstä

HCP: High Capacity Pumping Kapasiteetti:

Pumppaus liikkuvilla keskikokoisilla ja suurikapasiteettisilla pumpuilla, joissa on:

- kokonaiskapasiteetti vähintään 1 000 m³/tunti, ja
- rajoitettu kapasiteetti pumpata 40 metrin korkeuserossa.

Kyky:

- toimia alueilla ja maastossa, joihin ei ole helppo päästä,
- pumpata mutaista vettä, joka sisältää enintään 5 prosenttia kiinteitä aineita, joiden hiukkas-koko on enintään 40 mm,
- pumpata pidempiä aikoja vettä, jonka lämpötila on enintään 40 °C,
- kuljettaa vettä 1 000 metrin päähän

Kuvio 6: Kaksi esimerkkiohjetta Kymenlaakson pelastuslaitokselle toteutetusta HNS-toimintaoh-jeesta ja -suunnitelmasta yksityiskohtaisuuden sekä rakenteen kuvaamiseksi

4.2 Host Nation Support -koulutussuunnitelma

Tutkimusaineiston analysoinnin perusteella Pelastusopiston tutkintokoulutukseen kuuluviin pelastajan tai alipäällystön koulutusohjelmiin ei sisälly tutkintojen opetussuunnitelmien pe-rusteella HNS-toimintaan tai kansainväliseen pelastustoimintaan liittyviä opintokokonaisuuk-sia. Tämä varmistui myös asiantuntijahaastattelujen yhteydessä. (Alipäällystön koulutusoh-jelma 2022; Asiantuntijahaastattelut 2024; Pelastajan koulutusohjelma 2024.) Pelastusalan päällystötutkinnon päivä- ja monimuotototeutuksen AMK-tutkintoihin on sisällytetty lähivuo-sina Kansainvälisen pelastustoiminnan perusteet (3 op) -kurssi, joka kurssitavoitteiden mukai-sesti antaa perusvalmiudet HNS-asiakokonaisuuden hallintaan. Luvussa 3.4 esitelty HNS1-joh-dantokurssi suoritetaan osana kurssia ja kurssista on sisällön ja toimivuuden osalta tullut pal-jon positiivista palautetta opiskelijoilta. Tutkintoihin sisältyy myös Johtaminen suuronnetto-muus- ja kriisitilanteissa (6 op) -kurssi, jonka kurssitavoitteiden mukaisesti antaa osaamisen kansainvälisen avunpyynnön ja vastaanottamiseen liittyviin prosesseihin. Kansainvälistä pelas-tustoimintaa ja HNS-toimintaa harjoitellaan kyseisellä kurssilla käytännössä. (Asiantuntija-haastattelut 2024; Pelastusalan päällystötutkinto (AMKA14) 2023, 50, 57-58; Pelastusalan päällystötutkinto (AMKN24) 2023, 48, 55-56.)

Perustutkintojen lisäksi Pelastusopisto järjestää kansainväliseen pelastustoimintaan liittyviä kursseja:

- Asiantuntijakoulutus / Civil protection expert training,
- GFFF-V -kenttäharjoitus / GFFF-V field exercise,
- Kansainvälisen pelastustoiminnan kouluttajakoulutus / Training for Civil Protection trainers,
- Kansainvälisen pelastustoiminnan muodostelmien peruskurssi / Civil Protection Basic Course for modules,

- Kurssin yhtenä osaamistavoitteena on, että osallistuja osaa selittää HNS-toiminnan kansainvälisessä pelastustoiminnassa.
- Kansainvälisen pelastustoiminnan peruskurssi (rescEU CBRN-asiatuntijapooli) / Basic Course on International Civil Protection (rescEU CBRN pool of experts),
  - Kyseessä on 1,5 op kurssi, jonka yhtenä osaamistavoitteena on, että osallistuja osaa selittää HNS-toiminnan kansainvälisessä pelastustoiminnassa.
- Leiritoimintakurssi / FRT Camp training,
- Logistiikkakurssi / Logistics training,
- Muodostelman johtamisen työpaja / Modules management workshop,
- TAST kertauskurssi / TAST Refresher training,
- TAST jatkokurssi / TAST Information management course,
- TAST-ryhmän EU Modex -kenttäharjoitus / TAST field exercise (EU Modex),
- Teknisen avun tukitiimin (TAST) peruskurssi - TAST Basic course,
- Turvallisuuskurssi / Safety & Security training course. (Kansainvälinen pelastustoiminta 2023.)

Pelastusopistolla järjestetään satunnaisesti myös pienempiä kansainväliseen pelastustoimintaan liittyviä lisäkokonaisuuksia ja -kurseja, joista ilmoitetaan etukäteen Pelastusopiston kansainvälisen pelastustoiminnan asiantuntijarosterissa oleville henkilöille. HNS-toiminta on ollut näiden lisäkokonaisuuksien osalta vähäisempää. Näiden lisäksi myös monet muut aihepiirin kanssa tekemisissä olevat tahot, kuten EU:n pelastuspalvelumekanismi, järjestää useita erilaisia kansainväliseen pelastustoimintaan ja avustamiseen liittyviä kurseja. Opinnäytetyön tulosten perusteella HNS-toimintaan ei ole kuitenkaan saatavilla suoraa muuta kansallista koulutusta Suomessa, kuin Pelastusopiston ylläpitämä ja Koulumaalin verkko-oppimisolustalla järjestettävä verkkokurssi HNS1 - Kansainvälisen avun vastaanottamisen toimintamalli -johdantokurssi sekä aihepiiriä sivuavat, edellä mainitut kansainvälisen pelastustoiminnan kurssit. Kansainvälisten koulutusten kirjo on laaja ja vaihteleva, mutta suoraa pelkästään HNS-toimintaan liittyvää kurssia ei havaittu tämän tutkimuksen yhteydessä. (Kansainvälinen pelastustoiminta 2023.)

Opinnäytetyön yhteydessä tehdyissä asiantuntijahaastatteluissa seitsemän haastateltavaa toi esille, että HNS-toiminnan koulutusta ei todennäköisesti ole nykyisellään riittävästi pelastusviranomaisten peruskoulutuksessa. Tämä perusteltiin monesti aihealueen tärkeäksi ja merkitykselliseksi kokemisella. Kolme haastateltavaa kuitenkin korosti, että aihepiirin koulutusta on lisätty ihan muutaman vuoden sisällä tämän luvun alussa kuvatulla tavalla ja nyt valmistuvilla päällystöpöiskelijoilla on opetustavoitteiden näkökulmasta parempi perustietämys aiheesta kuin ennen. Yksi haastateltava toi myös esille näkökulman, että HNS-kokonaisuuden koulutus perustutkintotasolla on todennäköisesti riittävä, kun HNS-toimintaan liittyviä tehtävämääriä suhteuttaa muihin koulutettaviin asioihin ja niihin käytettävissä oleviin resursseihin.

Kaikki haastateltavat näkivät HNS-toiminnan olevan tarpeellinen osa pelastusviranomaisten peruskoulutusta ja kaksi haastateltavaa korosti, että pelastustoimen lakisääteisenä tehtävänä sen tulee myös sisältyä peruskoulutukseen. Peruskoulutuksen ja esimerkiksi edellä esitellyn HNS1-kurssin nähtiin monesti toimivan hyvinä lähtötietoina aiheeseen. Erinäiset jatko- ja täydennyskoulutukset HNS-toiminnasta taas nähtiin erityisen tärkeänä HNS-toimintaan ja sen johtamiseen liittyville pelastusviranomaisille.

Haastateltavien kokemuksen perusteella HNS-toiminnan koulutusta pitäisi saada pelastuslaitosten henkilöstölle, erityisesti päällystölle ja mahdollisesti aihepiiriin parissa työskentelevälle alipäällystölle enemmän erityisesti päivittäistoiminnasta poikkeavien tehtävien ja roolien osalta. Esimerkiksi HNS-yhteyshenkilön (Liaison Officer, LO), vastaanotto- ja lähetyskeskuksen henkilöstön (Reception and Departure Centre, RDC) sekä perusleirihenkilön (Base of Operations, BoO) tehtävänkuvien läpikäynti tulisi sisällyttää pelastuslaitoskohtaiseen koulutukseen. Myös HNS-toiminnan aikaisen logistiikan, viestinnän erityispiirteiden ja teknisen tuen koulutustarve nostettiin esille kahdesti. Pelastuslaitoskohtaisessa henkilöstökoulutuksessa nähtiin monesti tärkeimmäksi, että koulutus kohdentuu alueellisiin erityispiirteisiin ja riskeihin sekä omiin käytettävissä oleviin resursseihin, kuten kalustoon ja varusteisiin.

Asiantuntijahaastatteluissa korostui kannatus monipuolisten HNS-koulutusmetodien käyttämiseen. Alkujohdantona käyty omatoiminen perehtyminen aiheeseen (esimerkiksi HNS1-verkkokurssi) sekä verkkokurssi yhdistettynä aihepiiriin liittyvän oppaan kanssa koettiin toimivaksi. Kahdeksan haastateltavaa toi esille, että omatoimisen perehtymisen jälkeen on hyvä järjestää luento tai vastaava oppimistilanne, jossa asiaan syvennyttään kouluttajan avulla.

”Kun se suunnitelma on kunnossa niin tietenkin se paras tapa, että henkilöt on perillä siitä niin ne sitoutetaan myöskin tekemään sitä suunnitelmaa” (Asiantuntija A).

Jokainen haastateltava korosti harjoitusten tärkeää merkitystä. Harjoittelu nähtiin välttämättömäksi, koska se konkretisoi asiaa ja tuo samalla esille kehityskohteita, joita esimerkiksi suunnittelussa ei ole välttämättä osattu ottaa huomioon. Asiantuntija A korosti, että ”Harjoitusten ei tarvitse olla raskaita tai sellaisia että niitä suunnitellaan kuukausitolkulla.” Kokemusten perusteella itseopiskelu, luento ja harjoitukset luovat koulutuksen niin sanotun pyhän kolminaisuuden, jonka avulla on saatu usein parhaat tulokset ja myös hyvää palautetta koulutettavilta henkilöiltä, myös HNS-toiminnan osalta. Harjoitukset koettiin tärkeiksi erityisesti HNS-toimintaan tai sen johtamiseen aktiivisesti osallistuville henkilöille. Harjoittelun erilaiset muodot, kuten toiminnalliset-, tekniset- sekä kartta- ja johtamisharjoitukset nähtiin toimiviksi. Myös tabletop-harjoitus ja työpajat tulivat esille menetelminä kahdessa haastattelussa. Haastatteluissa myös ehdotettiin, että HNS-toimintaa olisi hyvä ja mahdollista harjoi-

tella eri toimijoiden kanssa, kuten suuronnettomuusharjoitusten yhteydessä tai kansainvälisesti esimerkiksi Ruotsin kanssa. Kolme haastateltavaa toi esiin, että harjoitustoiminta on tärkeä kohdentaa alueen todennäköisiin riskeihin ja onnettomuuskenaarioihin.

Kaikki haastateltavat toivat haastatteluissa esiin, että HNS-toimintaa tulee kerrata ja harjoitella vähintään vuosittain, jotta riittävä osaamistaso pysyy yllä. Myös kielitaidon ja sen koulutuksen merkitys korostui joka toisessa haastattelussa. Tarvittava koulutus- ja harjoitusmäärä hieman vaihteli näkemyksissä ja toteutustavoista riippuen päivästä kolmeen (työpäivä, kahdeksan tuntia). Kaikissa haastatteluissa tuli ilmi, että tarvittava koulutus ja sen määrä vaihtelevat henkilön HNS-toimintaan liittyvän roolin mukaan. Kaikilla nähtiin tarve perustietämykselle, kun taas esimerkiksi passiivisen miehistöroolin riittäväksi koulutukseksi nähtiin aiheeseen perehtyminen (esimerkiksi HNS1-johdantokurssi) ja kouluttajan pitämä erillinen luento. Aktiivisen HNS-toimijan koulutukseen nähtiin edellisen lisäksi tarvittavan harjoittelua, keskimäärin vähintään 1-2 vuoden välein. Kahdessa haastattelussa tuotiin esille, että kaikkien keskeisimpien pelastuslaitoskohtaisten HNS-toimijoiden on suositeltavaa käydä aihepiiriin liittyviä jatkokoulutuksia, kuten Pelastusopiston kansainvälisen pelastustoiminnan kursseista Kansainvälisen pelastustoiminnan peruskurssi ja Kansainvälisen pelastustoiminnan muodostelmien peruskurssi sekä EU:n pelastuspalvelumekanismien kursseja.

”-- kansallinen koulutus hoitaa perusasiat kuntoon ja käytänteiden oppimisen niin se alueellinen koulutus panostaisi niinku niihin alueen erityispiirteisiin, omiin olemassa oleviin resursseihin” (Asiantuntija F).

Keskeisesti näiden tulosten avulla Kymenlaakson pelastuslaitoksen HNS-toimintaohjeen liitteeksi luotiin koulutussuunnitelma aihepiirin pelastuslaitoskohtaisesta koulutuksesta. Olemassa oleva koulutuspaketti (HNS1-johdantokurssi) on pilotoitu osana johdantokurssin luomis-hanketta syksyllä 2021 ja siihen on tehty hankkeessa saadun palautteen osalta tarvittavat muutokset (Host Nation Support 2022, 34-39). Kymenlaakson pelastuslaitoksen koulutussuunnitelma tullaan pilotoimaan tulevien vuosien varrella käytännössä ja koulutussuunnitelmaan tullaan tekemään muutokset saatua palautetta hyödyntäen. Koulutussuunnitelma on alustavasti validoitu osana tätä opinnäytetyötä pyytämällä suunnitelmasta kommentit haastatteluun osallistuvilta asiantuntijoilta sekä keskustelemalla aiheesta Kymenlaakson pelastuslaitoksen pelastustoimen asiantuntijoiden ja koulutusvastaavien kanssa. Tämän jälkeen suunnitelmaa muutettiin tarvittavin yksityiskohdin, kuten esimerkiksi koulutusten kirjanpidon osalta.

Opinnäytetyössä tehdyn kirjallisuuskatsauksen tulokset tukivat asiantuntijahaastattelujen analysoinnin myötä saatuja tuloksia toimivasta koulutuskokonaisuudesta. Myös kirjallisuuden kautta saadut tulokset korostivat tavoitteiden selkeää asettelua, koska jokaisen yksittäisen koulutuksen ja niihin liittyvän kehittämisen tulee lyhyellä tai pitkällä aikavälillä tukea pelas-

tuslaitoksen strategiaa ja perustehtävää. Asiantuntijaluennot yhdistettynä koulutettavien aktivointiin taas nähtiin toimiviksi, kun halutaan laajentaa koulutettavan tietopohjaa (Kupias & Koski 2012, 14, 100-101, 112-114). Harjoittelu korostui usein tärkeässä roolissa erityisesti käytännön ammattiteissa, mutta teorian ja käytännön yhtymäpinta ei saa kadota, jotta toinen koulutuksen osa-alue tai menetelmä ei menetä merkitystään. HNS-toimintaan liittyvien koulutusten tulee olla yksittäisen projektin sijaan osa prosessia, joka jatkuu henkilöstön HNS-osaaamista täydentävänä kokonaisuutena kurssista, luennosta ja harjoituksesta toiseen. (Raustevon Wright ym. 2003, 17-18, 215-216.)

Tämän tutkimuksen tulosten analysoinnin myötä Kymenlaakson pelastuslaitokselle laadittiin kolmiportainen Host Nation Support -koulutussuunnitelma, joka koostuu perehdytyksestä, jatkokoulutuksesta ja syventävästä koulutuksesta. Suunnitelman avulla luotiin koulutuskokonaisuus, joka luo pelastuslaitokselle käytettävissä olevat resurssit huomioiden mahdollisimman hyvät ja lakisääteiset vaatimukset täyttävät edellytykset isäntävaltion tukitoimien osamiseen tilanteissa, joissa apua annetaan tai vastaanotetaan kansallisesti tai kansainvälisesti sekä tilanteisiin, jossa apu kulkee Kymenlaakson pelastustoimialueen läpi.

Koulutuksesta luotiin Bloomin taksonomian mukaisesti kuusitasoisen koulutusketjun läpikäyvä paketti, joka palvelee mahdollisimman tehokkaasti pelastuslaitoksen HNS-toiminnan eri henkilöstö- ja tehtävätasojä. Koulutus lähtee liikkeelle perehdytystasosta, jossa koulutettava henkilö *muistaa* ja *ymmärtää* (=perehdytys) HNS-toiminnan. Koulutus jatkuu siitä eteenpäin henkilön tehtävänkuvasta riippuen tasojen *soveltaa* ja *analysoida* (=perusosaaja) läpi aina *arvioida* ja *luoda* -tasolle (=asiantuntija) asti. (Armstrong 2010.) Bloomin taksonomian mukaisen ajattelun hyödynnettävyyttä koulutussuunnitelmassa tuki vahvasti HNS:n kansallisen koulutuskokonaisuuden ja oppimateriaalin kehittämishanke (Host Nation Support 2022) sekä asiantuntijahaastattelujen kautta saadut laajat kokemusperäiset tiedot HNS-toiminnan ja muiden pelastusalan koulutuskokonaisuuksien koulutuksesta. Tämänkaltaisen toteutustapa oli myös yhtenevä kirjallisuuden kautta saatujen tulosten osalta. Toteutettu koulutussuunnitelma on keskeinen osa opinnäytetyön yhteydessä laadittua HNS-toimintaohjetta, joka on esitelty tämän tutkimuksen luvussa 4.1.

Alla on esitelty opinnäytetyön lopputuloksena muodostunut Kymenlaakson pelastuslaitoksen Host Nation Support -koulutussuunnitelman rakenne (perehdytys, jatkokoulutus, syventävä koulutus (+ kielitaito ja muu koulutus)).

Perehdytys, aloittelija

Toteutus: Kymenlaakson pelastuslaitoksen koko henkilöstö suorittaa luvussa 2.5.3 esitellyn Koulumaalin HNS1 - Kansainvälisen avun vastaanottamisen toimintamalli -johdantokurssin vuoden 2025 aikana. Kaikki myös kertaa jatkossa HNS1-kurssi vähintään kolmen (3) vuoden välein. HNS1-kurssi lisätään jokaisen pelastuslaitoksella aloittavan henkilön perehdytysohjelmaan.

Kurssin suorittamiseen varataan aikaa yksi työpäivä (8 h) ja se on suoritettavissa omatoimisesti sekä tarvittaessa osissa.

HNS-toimintaan kuuluvia elementtejä sisällytetään lisäksi aina mahdollisuuksien mukaan pelastuslaitoksen muuhun harjoitustoimintaan, esimerkiksi suuronnettomuusharjoituksiin, säännöllisen harjoittelun mahdollistamiseksi mahdollisimman isolle osalle henkilöstöä.

Tavoite: Perehdytyksen tavoitteena on antaa perustiedot ja -ymmärrys avun vastaanottamisen elementeistä ja peruseriaatteista, jotta koko henkilöstöllä on valmiudet osallistua varsinaisen HNS-henkilöstön tukena avun vastaanottamista ja pyytämistä edellyttäviin tilanteisiin. Tavoitteiden saavuttamista valvotaan edellyttämällä hyväksytyt suoritus HNS1-kurssin loppupentistä sekä osallistamalla henkilöstöä aktiivisesti harjoituksiin.

Vastuu: HNS1-kurssin suorittamista valvoo pelastuslaitoksen viikkokoulutussuunnitelmasta vastaava palomestari, joka pitää asiasta kirjaa ja tekee tarvittavat muistutukset kurssin suorittamisesta henkilöstölle. Harjoitusten sisällöistä vastaa nimetyt harjoituskohdaiset vastuuhenkilöt.

Jatkokoulutus, perusosaaja

Toteutus: Kymenlaakson pelastuslaitoksen alipäällystölle ja päällystölle sekä tarvittaessa muulle keskeisesti HNS-toimintaan liittyvälle pelastuslaitoksen henkilöstölle pidetään pelastuslaitoskohtaiseen HNS-toimintaan liittyvä syventävä luento (3 x 45 min) vuosittain, jossa käytetään koulutusta tukevaa diaesitystä (erillinen koulutusmateriaali).

Tavoite: Jatkokoulutuksen tavoitteena on antaa osallistujille yksityiskohtaisempi ymmärrys pelastuslaitoskohtaisesta HNS-toiminnasta ja valmiuksia toimia HNS-tilanteiden vastuutehtävissä. Tavoitteiden saavuttamista seurataan harjoituksissa.

Vastuu: Luennon järjestää HNS-toiminnasta vastaava pelastuspalvelujen työntekijä tai hänen nimeämänsä henkilö. Toteutusta valvoo pelastuslaitoksen viikkokoulutussuunnitelmasta vastaava palomestari. Saadusta koulutuksesta pidetään kirjaa hyödyntämällä mahdollisuuksien mukaan pelastuslaitoksen käytössä olevaa suorituskykykirjanpitoa STORE-työsuunnittelujärjestelmässä.

Syventävä koulutus, asiantuntija

Toteutus: Kymenlaakson pelastuslaitoksen HNS-toimintaan aktiivisesti osallistuvalla henkilöstölle (erikseen nimetyt) järjestetään HNS-toimintaan liittyvä harjoitus kahden (2) vuoden välein. Harjoitus toteutetaan kartta-, johtamis- ja/tai käytännönharjoituksena. Noin 6-8 tunnin harjoitukseen sisällytetään vuosittain 1-2 onnettomuusskenaariota pelastuslaitoksen HNS-ohjeen mukaisesti. Skenaariota vaihdetaan harjoituksittain ja harjoitukset raportoidaan HNS-

toimintaohjeen raportointiohjeistuksen mukaisesti. Myös muuta henkilöstöä osallistutetaan harjoituksiin.

Lisäksi, edellä mainitulle henkilöstölle mahdollistetaan pelastuslaitoksen tarpeiden mukaan aktiivinen osallistuminen HNS-toimintaa tukeviin, kansallisiin ja kansainvälisiin, kansainvälisen pelastustoiminnan kursseille. Saadusta koulutuksesta pidetään kirjaa hyödyntämällä mahdollisuuksien mukaan pelastuslaitoksen käytössä olevaa suorituskykykirjanpitoa STORE-työsuunnitelujärjestelmässä.

Tavoite: Syventävän koulutuksen tavoitteena on, että henkilöstö hallitsee HNS-toiminnan soveltamisen asiantuntija-/päälystotehtävätasolla. Henkilöt osaavat ohjata ja neuvoa muuta henkilöstöä sekä muita toimijoita toimimaan Kymenlaakson pelastuslaitoksen HNS-toiminnan edellyttämällä tavalla sekä kehittää ja ylläpitää pelastuslaitoksen HNS-toimintaa. Kyseisestä henkilöstöstä voidaan nimetä myös tarvittaessa Kymenlaakson pelastuslaitoksen kansalliseen HNS-toimintaan liittyvät henkilöt.

Vastuu: Harjoitukset koordinoi HNS-toiminnasta vastaava pelastuspalvelujen työntekijä. Muiden suurien harjoitusten yhteistoteutus HNS-toiminnasta tapahtuu HNS-toiminnasta vastaavan pelastuspalvelujen työntekijän sekä harjoituskohtaisten vastuuhenkilöiden välillä.

HNS-koulutussuunnitelman kokonaistoteutumisesta vastaava taho on pelastuspalveluiden tulosalueen pelastuspäällikkö.

Kielitaito

Kielitaidon kehittämistä tuetaan mahdollisuuksien mukaan erityisesti HNS-asiantuntija -tason henkilöille mahdollistamalla englannin kielen opiskelu, jonka toteutuksen yksityiskohdat linjataan pelastuslaitoksella myöhemmin. Muiden kielten opiskelun tuesta päätetään aina tapauskohtaisesti kyseisen tulosalueen pelastuspäällikön toimesta.

Muu koulutus

Koulutussuunnitelmaan lisättiin esimerkkinä lista HNS-toiminnan ja kansainvälisen pelastustoiminnan saatavilla olevista kursseista täydennyskoulutuksena.

Koulutussuunnitelman toteutus tähän tapaan oli tärkeää, jotta HNS-toiminta saadaan käytyä pelastuslaitoksen resurssit huomioiden tarkoituksenmukaisella laajuudella läpi kaikkien eri henkilöstö- ja tehtäväryhmien kanssa. Ilman koulutussuunnitelmaa aihepiiri ei pysyisi helposti pelastuslaitoksen vuosittaisessa koulutuksessa mukana, joka voisi ajan kuluessa laskea pelastuslaitoksen HNS-kykyä merkittävästi. HNS-toimintaa liittyvä koulutussuunnitelma liitetään osaksi koko pelastuslaitoksen kattavaa henkilöstön koulutussuunnitelmaa, jonka myötä HNS-koulutussuunnitelman toteutuksessa on huomioitu suunnitelmien yhteensopivuus. Koulutuskonaisuuden rakenne on esitetty kuviossa 7.

Kuvio 7: Kymenlaakson pelastuslaitoksen Host Nation Support -koulutustasot (kuvat: HNS1-johdantokurssi)

5 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli laatia Host Nation Support (HNS) -toimintaohje ja -koulutussuunnitelma isäntävaltion tukitoimiin Kymenlaakson hyvinvointialueen pelastustoimelle (Kymenlaakson pelastuslaitos), jotka tukevat myös mahdollisimman hyvin kansallisen HNS-toiminnan kehitystä ja yhdenmukaistamista. Tässä luvussa on esitetty päätelmät toteutetusta toimintaohjeesta ja koulutussuunnitelmasta sekä yhteenveto koko tutkimuksesta.

5.1 Host Nation Support -ohjeistus

HNS-toiminta on kokonaisuudessaan hyvin tuore aihe Suomen pelastuslaitoksissa, joka johtuu monilta osin siitä, että kansainvälistä apua ei ole tarvinnut pyytää tai niin ei ole ainakaan vielä tämän opinnäytetyön tekohetken mennessä tehty Suomessa, pl. Pohjois-Suomen raja-alueiden päivittäisyhteistyö ja vastaava toiminta. Tutkijan ja tutkimustulosten näkökulmasta HNS-ohje ja -suunnitelma ovat keskeisessä osassa pelastuslaitoksien HNS-toiminnan suorituskykyä. Tuoreen aiheen ja muutoksen alla olevan aihekokonaisuuden näkökulmasta opinnäytetyö luo ensiarvioisen tärkeää lisäinformaatiota ja valmista materiaalia HNS-toiminnan aktiiviseen kehittämiseen. Hyvin valmistellulla ohjeella ja suunnitelmalla voidaan nähdä olevan myös useita vaikutusnäkökulmia, koska HNS-ohjeen ja -suunnitelman toteuttamisen jälkeen HNS-toiminnan edellytysten ja käytännöntarpeita on helpompi tunnistaa pelailten suunnitel-

maa olemassa olevaan suorituskykyyn. Näin ohjeistusta voidaan hyödyntää suoraan esimerkiksi kaluston, henkilöstön ja erityisesti osaamisen osalta tarvekartoituksessa, jotka taas voivat edellyttää eri kokonaisuuksina yksityiskohtaisempaa tarkastelua vastatakseen esiin tulleisiin tarpeisiin. Tuloksia voi hyödyntää esimerkiksi kaluston kilpailutuksessa sekä henkilöstöä palkatessa ja heidän osaamistaan kartoittaessa ja suunnitellessa, jotta eri osa-alueista muodostuu toisiaan palveleva ja täydentävä tehokas kokonaisuus.

Opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella HNS-toimintaohjeen tulee olla kokonaisuutena samanaikaisesti yksityiskohtainen, selkeä, tiivis, aluekohtaiset riskit ja resurssit huomioiva, tarkat lakisääteiset vaatimukset täyttävä ja niin edelleen ja niin edelleen. Ohjeessa on tärkeä huomioida kaikki välivaiheet aina avun pyytämisestä HNS-toiminnan purkamiseen asti. Huomioitavat ja tärkeät asiat vaihtelevat yksittäisen etsintäkoiran ruuan hankinnasta ja lentokoneen erikoispolttoaineen tankkauksesta aina kansainvälisten joukkojen kuljetukseen ja median huomiointiin. Kaikkien tukitoimien tulee onnistua samanaikaisesti, kun todennäköisesti erittäin suuren mittakaavan onnettomuutta ja sen jälkiseurauksia pyritään hallita. Nämä kaikki yhdessä muodostavat äkkiseltään ajateltuna mahdottomalta kuulostavan yhtälön, koska HNS-avun idea on tukea apua tarvitsevia, ei kuormittaa heidän resursseja entisestään.

Kaikesta huolimatta, tämän opinnäytetyön tuloksena toteutettiin Kymenlaakson hyvinvointialueen pelastustoimelle (Kymenlaakson pelastuslaitos) Host Nation Support -toimintaohje isäntävaltion tukitoimiin, joka on esitelty tarkemmin luvussa 4.1. Toimintaohje toimii pelastuslaitoksen lakisääteisenä HNS-suunnitelmana sekä HNS-tilanteissa toimintaohjeena pelastustoiminnan johtajalle ja HNS-toiminnassa keskeisesti mukana oleville henkilöille. Laadittua toimintaohjetta voidaan hyödyntää kaikissa Kymenlaakson alueella tapahtuvissa tai alkunsa saaneista pelastustoimen vastuulla olevissa ihmisen tai luonnon aiheuttamissa suuronnettomuustilanteissa, jossa kansallista tai kansainvälistä:

- apua pyydetään pelastustoimialueen ulkopuolelta,
- apua annetaan pelastustoimialueen ulkopuolelle,
- apua kulkee pelastustoimialueen läpi.

Kirjallisuuskatsauksen ja asiantuntijahaastattelujen tulosten analysoinnin myötä HNS-toimintaohjeesta saatiin kattava, noin 80 sivun ohje, joka on kuitenkin helposti ja nopeasti käytettävissä aikajanallisesti toteutetun rakenteen sekä lukuisten liitteiden avulla. Ohje antaa kaiken keskeisimmän ja yksityiskohtaisen tiedon pelastuslaitoskohtaisesta HNS-toiminnasta, mutta liitteiden avulla saadaan nopeasti käyttöön kiireellisessä tilanteessa esimerkiksi yksittäinen toimenpidekortti perusleirin (BoO) perustamiseen ja toimintaan, yksittäisen lentokentän kohdekortti tai vastaavasti yksittäisen rauniopelastamismoduulin suorituskykytieto. Liitteiden avulla mahdollistettiin myös ohjeen mahdollisimman helppo päivitettävyyys, kun todennäköisesti useinten vaihtuvat tiedot ja kokonaisuudet ovat erillisinä liitteinä eikä kaikkea si-

sältöä tarvitse määritellä salassa pidettäväksi. Tämä on tärkeää, koska myös tämä HNS-toimintaohje edellyttää jatkuvaa kehittämistä ja päivittämistä tulevaisuudessa pysyäkseen toimivana.

HNS-toimintaohje on jatkossa myös alan toimijoiden, kuten pelastuslaitosten, Pelastusopiston ja sisäministeriön käytössä HNS-toiminnan suunnittelussa sekä kehittämisessä, valmiin pohjan ja mallin tapaan. On toivottavaa, että tutkimuksen tuloksia ja tuotettua toimintaohjetta hyödynnetään HNS-toiminnan kansallisessa kehitystyössä. Vaikka tutkimus keskittyi Kymenlaakson pelastuslaitoksen tarpeeseen, sen tuloksia voidaan hyödyntää myös muissa pelastuslaitoksissa mukauttaen tuloksia omiin tarpeisiin. Tutkimustulosten perusteella mahdollisimman yhtenäiset, mutta alueelliset erot ja riskit huomioivien kokonaisuuksien kautta luodut HNS-toimintaohjeet antavat parhaat edellytykset Suomen pelastustoimen vastuulla olevissa isäntävaltion tukitoimissa suoriutumiseen.

Tämänkaltaisen ohjeen ja suunnitelman validointia on lähes mahdoton toteuttaa käytännössä, koska se vaatii aktiivista kokemusta suunnitellun koulutuksen läpiviennissä sekä ohjeen soveltamista harjoituksissa sekä erityisesti tositilanteissa. HNS-ohje - ja koulutussuunnitelma käytettiin kuitenkin useiden asiantuntijoiden kommentteilla sekä pelastuslaitoksen sisäisessä pohdinnassa, jonka myötä ohjeistusta muutettiin saatujen kommenttien pohjalta tarvittavissa yksityiskohdissa mahdollisimman hyvin palvelevan kokonaisuuden mahdollistamiseksi.

Tämän opinnäytetyön tutkimuksessa tuli myös esille, että täydellisestäkään HNS-toimintaohjeesta ei ole hyötyä, mikäli ohjeistusta ei saada koulutettua ja jalkautettua sen toimeenpanevalle henkilöstölle. Tämän ongelman vastineeksi opinnäytetyössä tuotettiin Kymenlaakson hyvinvointialueen pelastustoimelle (Kymenlaakson pelastuslaitos) Host Nation Support (HNS) - koulutussuunnitelma, joka esiteltä sisällön ja toteutuksen osalta tarkemmin luvussa 4.2. ja yhteenvedollisesti luvussa 5.2.

5.2 Host Nation Support -koulutus

Kymenlaakson pelastuslaitoksen HNS-koulutussuunnitelma rakennettiin kolmiportaiseksi koulutuskokonaisuudeksi, joka koostuu tasoista perehdytys, jatkokoulutus ja syventävä koulutus. Suunnitelma on toteutettu tutkimuksessa esiin nousseiden tulosten mukaisesti jatkuvaksi kokonaisuudeksi, jossa teoria ja käytäntö yhdistetään. Suunnitelmassa on huomioitu myös henkilöstön kielitaidolliset tarpeet sekä saatavilla oleva aihepiiriin viittaava täydennyskoulutus. Suunnitelmaa ja sen sisältöä ei ole tehty korvaamaan aihepiirin kansallista tai kansainvälistä koulutusta, vaan täydentämään pelastuslaitoskohtaista sisäistä koulutusta huomioiden valmiina olevat koulutukset.

Suunnitelman kokonaisuus on rakennettu edellä mainittujen seikkojen lisäksi pelastuslaitoskohtaiset tarpeet sekä resurssit tiedostaen, jotta suunnitelmaa voidaan toteuttaa osana päivittäistoimintaa ja ilman raskaita erillisjärjestelyjä. Huolellisesta suunnittelusta huolimatta, suunnitelman todellinen toimivuus näkyy tulevaisuudessa vasta käytännössä. Tämän vuoksi suunnitelman toteutumista on tärkeä seurata erityisesti HNS-toiminnan suorituskyvyn ja henkilöstön osaamisen näkökulmasta. Ja kuten HNS-toimintaohjeen osalta, myös koulutussuunnitelmaa tulee päivittää ja kehittää aktiivisesti saavuttaakseen asetetut tavoitteet. Tämä voi näyttäytyä muun muassa uusien koulutusmenetelmien ja -materiaalien hyödyntämisenä, koulutussisällön päivittämisenä uusimpaan tietoon tai rakenteen muokkaamisena vastatakseen paremmin tarpeeseen.

HNS-koulutussuunnitelma on suunniteltu erityisesti Kymenlaakson pelastuslaitokselle, mutta sen merkitys voi ulottua tulevaisuudessa myös laajemmalle alueelle. Suunnitelma on kaikkien alan toimijoiden käytettävissä ja on toivottavaa, että sitä voidaan hyödyntää yhdenmukaisen ja tuloksekkaan HNS-koulutuksen suunnittelussa.

5.3 Yhteenveto

Tämän opinnäytetyön tuloksena toteutettiin isäntävaltion tukitoimien Host Nation Support (HNS) -toimintaohje ja -koulutussuunnitelma Kymenlaakson hyvinvointialueen pelastustoimelle (Kymenlaakson pelastuslaitos). Ohjeen ja koulutussuunnitelman avulla saadaan nostettua Kymenlaakson pelastuslaitoksen suorituskykyä merkittävästi HNS-toimintojen osalta luomalla HNS-toiminnalle vahvat perustat sekä selkeä jatkumo osaamisen ylläpitämisessä. Toimintaohjeen ja koulutussuunnitelman pohjat ovat käytettävissä muiden pelastuslaitoksien ja toimijoiden HNS-suunnittelussa sellaisenaan, kun alue- tai toimijakohtaiset erot huomioidaan.

Työn tulokset ovat yhteneväisiä Kymenlaakson alueellisen riskienarvion sekä Kymenlaakson hyvinvointialueen pelastustoimen riskienarvion kanssa, muodostaen yhtenevän kokonaisuuden ilman ristiriitoja. HNS-toimintaohje on suositeltavaa integroida osaksi pelastuslaitoksen muuta päivittäistoimintaa koulutussuunnitelmassa mainitun koulutuksen ja harjoittelun kautta sekä huomioida ohje aktiivisesti muun muassa kalustohankinnoissa ja henkilöstösuunnittelussa, jotta eri kokonaisuudet palvelevat mahdollisimman hyvin toisiaan. On myös tärkeää, että HNS-toimintaa ei irroteta täysin erilliseksi kokonaisuudeksi, vaan se pidetään myös jatkossa keskeisenä osana kansainvälistä pelastustoimintaa, jossa HNS-toiminta on aina vahvasti läsnä.

Opinnäytetyön loppumetreillä, 4.4.2024 astui voimaan myös sisäministeriön asetus pelastustoimen tilannekuvatoiminnasta (151/2024), jossa säädetään pelastustoimen tilannekuvan koostamisesta, sisällöstä, ylläpitämisestä, analysoinnista sekä jakamisesta. Sisäministeriön alueellisen tilannekeskuksen suorituskykyvaatimus -hankkeessa on myös korostettu, että pelastustoimen valtakunnallista tilannekuvaa tulee kyetä ylläpitämään pelastustoimen valtakunnallisessa tilannekeskuksessa. Kyseisellä tilannekeskuksella on myös muita erityistehtäviä, kuten

toimiminen pelastustoimen kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen koordinaatiopisteenä (HNS). Tämä edellyttää muun muassa HNS-suunnitelmien pääsisällön tuntemista. (Alueellisen tilannekeskuksen suorituskykyvaatimukset 2022, 15-16, 25.) Asetus sekä hanke edellyttävät pelastustoimelta myös aktiivista tilannekuvan jakamista ja ylläpitoa, jonka vuoksi HNS-suunnitelmien ja niihin liittyvän tilannetietoisuuden on tärkeä olla yhdenmukaista erityisesti pelastuslaitosten yhteistyö-/yhteistoiminta-alueitten osalta. Pelastustoimen tilannekeskus- ja HNS-toiminta tulevat näiden tietojen valossa korostumaan mitä todennäköisemmin yhä enenevässä määrin toisiinsa vahvasti vaikuttavina ja sidoksissa olevana tekijänä lähitulevaisuudessa.

Tutkimuksen tuloksissa tuli ilmi arvokasta tietoa kirjallisuuden ja alan asiantuntijoilta saatujen tietojen analysoinnin myötä, jotka on huomioitu HNS-toimintaohjeen ja -koulutussuunnitelman laadinnassa. Tulokset on tärkeä huomioida HNS-toiminnan ja sen koulutuksen kansallisessa kehittämisessä yhdenmukaisen, tarkoituksenmukaisen ja resurssitehokkaan HNS-toiminnan mahdollistamiseksi. On toivottavaa, että tämä opinnäytetyö tuloksineen edistää osaltaan Suomen pelastustoimen HNS-toiminnan laaja-alaista kehitystyötä sekä tuo aktiivisuutta ja herätettä myös kansallisen HNS-ohjeistuksen sekä -koulutuksen yhdenmukaistamiseen.

6 Pohdinta

Tässä luvussa on arvioitu tutkimuksen onnistumista ja hyödynnettävyyttä tutkijan omasta näkökulmasta, käsitelty tutkimuksen toteutus eettisyyden kautta tarkasteltuna sekä esitetty kolme keskeistä jatkotutkimusaihetta.

6.1 Tutkimuksen arviointi ja hyödynnettävyys

Tutkijan näkökulmasta tällä tutkimuksella pystyttiin vastaamaan esillä olleeseen tutkimusongelmaan ja luomaan kansallisesti hyödynnettävissä olevia tutkimustuloksia. Tutkimuksen laadun ja luotettavuuden varmistamiseksi sekä sen hyödynnettävyyden takaamiseksi, tutkimuskokonaisuus on pyritty esittelemään tässä tutkimusraportissa (opinnäytetyössä) mahdollisimman selkeästi ja tarkasti, jotta tutkimuksen tulokset ovat uskottavia ja tehdyt tutkimustoimenpiteet tarvittaessa toistettavissa.

Tutkija ei pyrkinyt tutkimuksellaan kumoamaan jotakin olettamusta tai osoittamaan jotakin todeksi tai epätodeksi. Tutkimuksella pyrittiin puhtaasti kehittämään mahdollisimman toimiva HNS-toimintaohje ja -koulutussuunnitelma Kymenlaakson pelastuslaitokselle. Tutkija koki aiheen mielenkiintoisena, ajankohtaisena ja tarpeeseen tulevana kehittämistyönä, jossa tutkijan rooli ja asema pelastuslaitoksen työntekijänä sekä pelastusalan koulutustaustan omaaminen oli eduksi toimintaympäristön laaja-alaisessa ymmärtämisessä ja toteutuksessa.

Tutkimuksen laadukkuuteen vaikuttaa merkittävästi käytetty aineisto ja sen keruu-, käsittely- ja analysointimenetelmät. Tutkija käytti paljon aikaa aineiston kartoittamiseen sekä käytti useita lähteitä, kuten kirjastoja ja verkkopalveluja, sen keruuteen (kts. luku 2.5). Käytetty aika, menetelmät ja lähteet huomioiden, voidaan tutkimuksessa käytetyn aineiston olleen erityisesti YAMK-tason opinnäytetyön näkökulmasta laajaa, ajantasaista ja monipuolista. Myös haastatteluista saadun aineiston asianmukaisuus ja laatu pyrittiin varmistamaan tarkkaan mietityillä asiantuntijavalinnoilla sekä haastattelukysymyksillä. Tutkija ei ole suorittanut erillistä haastattelukoulutusta, mutta omaa kokemusta useammista aikaisemmista haastatteluista eri tutkimusten yhteydessä ja tiedosti näin ollen hyvät ja huonot haastattelumetodit. Laadun varmistamiseksi myös tekniikkaan kiinnitettiin huomiota, jotta haastattelutallenteiden kuva-, ääni- ja tekstitalenteet olivat laadukkaita. Tutkija kirjasi myös haastattelupäiväkirjan tapaan ylös asioita, jotka toimivat tai ei toimineet haastattelussa. Korjauksia ei jouduttu haastatteluissa tekemään, koska lähestymiskulma haastatteluissa peilautui aina haastateltavan taustoihin ja kokemuksiin. (Hirsijärvi & Hurme 2011, 184.)

Tutkimus pidettiin kokonaisuutena mahdollisimman validina tutkimalla pelkästään ilmiötä, jota alun perin oli suunniteltu. Myös käsitteistön osalta pyrittiin varmistamaan, että käytetyt termit ja määritelmät vastaavat yleisesti vallitsevaa käsitystä aiheesta. Tämän osalta tuotti hieman haasteita termit *isäntämaa* ja *isäntävaltio*, koska niitä käytetään vaihtelevasti lähteestä riippuen. Käytännössä tällä ei ollut merkitystä, kun piti koko tutkimuksen ajan selkeästi esillä ja mielessä, että asiaa käsitellään EU:n pelastuspalvelumekanismien kontekstissa. (Hirsijärvi & Hurme 2011, 185-187.)

Tutkimuksen johtopäätökset täydentävät aihepiiriin aikaisempaa tutkimusta eikä ristiriitoja tullut esille. Tutkimuksen tulokset ja erityisesti HNS-toimintaohje ja -koulutus suunnitelma ovat hyödynnettävissä suoraan pelastuslaitoksien työelämässä. Tulokset tukevat osaltaan myös HNS-kokonaisuuden kansallista kehitystyötä niin ohjeistuksen kuin koulutuksen osalta. On myös toivottavaa, että tutkimuksen lähdeluettelo on käytettävissä aihepiiriin liittyvässä tutkimuksessa ja kehitystyössä tulevaisuudessa.

Kokonaisuus huomioiden, on kuitenkin ensiarvioisen tärkeä tiedostaa, että HNS on aihealueena hyvin kehittyvässä vaiheessa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Aihealueen kansallista suunnittelua, ohjeistusta sekä koulutusta kehitetään parhaillaan tämän tutkimuksen tekoherkellä. Näiden syiden vuoksi moni HNS-toimintaohjeeseen ja -koulutusohjelmaan sisällytettävää asiaa ei ollut tämän opinnäytetyön tekoherkellä varmuudella tiedossa, jonka takia osa ohjeen kohdista jouduttiin jättämään hetkellisesti osin avoimeksi/tapauskohtaisesti toteutettavaksi. Tämä edellyttää myös pelastuslaitoskohtaisen ja tämän tutkimuksen tuloksena tuotetun HNS-toimintaohjeen sekä -koulutus suunnitelman päivittämistä todennäköisesti jo lähitulevaisuudessa. Tämä ei ole kuitenkaan ongelma, koska käytännössä mikään suunnitelma ei

ole koskaan valmis. Suunnitelmia tulee aina päivittää ja arvioida kriittisesti säännöllisin väliajoin sekä asioiden muuttuessa. Näin ollen tämän tutkimuksen tuloksena ei ole pyritty tekemään täysin valmista HNS-toimintaohjetta ja -koulutussuunnitelmaa, vaan kokonaisuus, jota on helppo päivittää tarpeen mukaan tulevaisuudessa.

”He who fails to plan is planning to fail.” - Winston Churchill

6.2 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimusetiikan normit ohjaavat tutkijaa ja ilmentävät totuuden etsimistä sekä tiedon luotavuutta. Tutkimustulokset on aina kyettävä esittämään luotettavasti ja siten, että niiden oikeellisuus on tiedeyhteisön tarkistettavissa. Tutkimusetiikan noudattamisesta vastaa aina tutkimusetiikan normien mukaisesti tutkija, jonka vuoksi myös tutkimusmenetelmien valinnat ja tehdyt ratkaisut on kyettävä perustelemaan eettisesti. Tämän lisäksi normit ohjaavat kunnioittamaan toisten tutkijoiden tekemää työtä, kuin myös huomioimaan tutkittavien oikeudet. (Kuula 2006, 24-25.)

Tutkijana olen varmistanut, että tässä tutkimuksessa käytettyä lähdeaineistoa on käsitelty tutkimuseettisten normien mukaisesti. Kaikkiin kirjallisiin lähteisiin on viitattu ja niiden osalta on laadittu asianmukainen lähdeluettelo. Kaikille haastateltaville kerrottiin perustiedot tukijasta, tutkittavasta aiheesta ja tutkimusmenetelmästä (haastattelu) suullisesti tai sähköpostitse ja heille toimitettiin nämä asiat kokoava ja yksityiskohtaisempi tutkimustiedote (liite 3). Kaikilta haastateltavilta pyydettiin myös suostumus tutkimukseen osallistumisesta suullisesti sekä kirjallisesti erillistä suostumuslomaketta käyttäen (liite 2). Edellä mainituissa asiakirjoissa kuvattiin tutkimuksen yleisen etiikkaohjeistuksen mukaisesti tutkimuksen nimi, tekijä, ohjaaja, tavoite, ongelma, menetelmät, hyödyt, riskit, päättyminen, luottamuksellisuus, tietojen käsittely ja säilyttäminen, rahoittajatahot sekä lisätiedon lähde. (Hyvä tieteellinen käytäntö 2023; Kuula 2006, 101-103.) Haastateltavien asiantuntijoiden nykyisille työnantajille tehtiin organisaatiokohtaisen ohjeistuksen mukaisesti ilmoitus haastattelujen ja tutkimuksen toteuttamisesta tai haettiin tarvittaessa tutkimuslupa erillisine tutkimuslupahakemusliitteineen, kuten rekisteri- ja tietosuojaselosteen kanssa.

Tutkijana pyrin varmistamaan haastateltavien asiantuntijoiden anonymiteetin koko tutkimuksen ajan, ettei heidän tiedot päädy asiattomien käsiin eikä heitä tai heidän vastauksia ole tunnistettavissa tutkimuksesta. Anonymiteettiä pyrittiin lisäämään poistamalla suorista lainauksista murteet, henkilöityvät sanavalinnat ja muut vastaavat tunnistamisriskiä kasvattavat tekijät. Tällä tavoin on pyritty varmistamaan, että haastatteluun osallistuneille henkilöille ei aiheudu tutkimukseen osallistumisesta haittaa tai riskiä. Tutkijan henkilökohtaisen arvion mukaan tutkimukseen osallistuneille ei olisi aiheutunut haittaa tai riskiä tutkimukseen osallistumisesta, vaikka heihin liittyviä tietoja olisi päätyneet asiattomien tahojen käyttöön esimerkiksi

rikollisen toiminnan seurauksena, koska tutkimuksessa ei käsitelty mitään senkaltaisia henkilökohtaisia tai salaisia tietoja. Kaikki haastatteluihin liittyvä aineisto poistetaan tutkimuksen valmistumisen ja opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen, jotta tiedot eivät pääse leviämään myöskään tulevaisuudessa.

Tutkimus on toteutettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) hyvien tieteellisten käytänteiden ohjeistuksen mukaisesti. Tutkimuksen tutkimusmenetelmät, tehdyt valinnat sekä esitetyt tulokset ja johtopäätökset on pyritty esittämään ja perustelemaan mahdollisimman selkeästi ja tarkasti. Kaikki tehdyt tutkimustoimenpiteet on esitetty tässä asiakirjassa (opinnäytetyössä), joka toimii myös tutkimuksen loppuraporttina eikä toisten tutkijoiden tekemää työtä ole esitetty työssä ilman asianmukaisia viittauksia. Tähän tutkimukseen ei sisällynyt ihmistieteellisiin tutkimuksiin sisältyvää tutkimusasetelmaa, kuten turvallisuusuhkaa tutkittaville tai heidän fyysiseen koskemattomuuteen puuttumista. Näin ollen tutkimus ei edellyttänyt eikä sille tehty tutkimuksen eettistä ennakoarviointia TENK:n ohjeistuksen mukaisesti. (Hyvä tieteellinen käytäntö 2023.)

Kokonaisvaltaisesti katsottuna tutkimuksella kehitettiin HNS-kokonaisuutta merkittävästi pelastuslaitoskohtaisen HNS-suunnittelun osalta sekä osin myös aihealueen koulutuksen osalta. Tutkimuksen mahdollisten riskien ja haittojen voidaan arvioida olevan erittäin vähäisiä ja tutkimuksen olevan näin ollen perusteltavissa suhteutettuna sen tutkimukselliseen arvoon ja siitä saatuihin hyötyihin.

6.3 Jatkotutkimusaiheet

HNS-kokonaisuuteen liittyvän tutkimuksen tekeminen oli mielenkiintoista, koska tutkimus oli työelämälähtöinen ja oli selkeästi tiedossa, että onnistuneen tutkimuksen tulokset menevät käyttöön vähintään Kymenlaakson pelastuslaitoksella ja niitä voidaan hyödyntää laaja-alaisesti myös 20:ssä muussa pelastuslaitoksessa. Tutkimusta edesauttoi myös tukijan oma mielenkiinto aiheeseen sekä aihealueen asiantuntijoiden esiintuoma kiinnostus tutkimuksesta ja sen tulevista tuloksista. HNS-kokonaisuus on kuitenkin laaja ja eikä sen kaikkiin tutkimustarpeisiin ja kehityskohteisiin pystytä vastaamaan yhdellä tutkimuksella. Seuraavaksi on esitetty kolme keskeistä jatkotutkimusaihetta, jotka ovat tutkijan ja tämän tutkimuksen tulosten näkökulmasta keskeisessä osassa HNS-kokonaisuutta.

Miten eri toimijoiden HNS-suunnitelmat ja koulutukset saadaan yhteensovitettua? HNS-tilanteet ovat lähes poikkeuksetta monien eri viranomaisten, järjestöjen ja muiden toimijoiden yhteisoperaatioita, joissa tarvitaan eri aihealueiden osaamista ja resursseja laaja-alaisesti. Tehokas ja tarkoituksenmukainen toiminta edellyttää kuitenkin yhteensopivia järjestelyjä toimijoiden välillä, jotta avun esteet saadaan poistettua mahdollisimman tehokkaasti ilman ristiriitoja tai päällekkäisyyksiä. Kaikkien laatiessa omia suunnitelmia, kerätään todennäköisesti

myös samoja tietoja ja työstetään samoja haasteita, jolloin resurssien käyttö ei ole tehokasta.

Pelastusalan tutkintojen ja saatavilla olevien kansainvälisen pelastustoiminnan kurssien sisällöt ovat todennäköisesti monilta osin kokonaisuuksia, joista on jouduttu priorisoimaan, karsimaan ja tekemään rajauksia rajallisesti käytettävissä olevien resurssien sekä lukuisten koulutettavien aiheiden vuoksi. Jatkotutkimuksissa on suositeltavaa kartoittaa tarkemmin kansallisen HNS-koulutuksen mahdollisuutta sekä sisältö- ja laajuustarvetta mahdollisimman yhdenmukaisen koulutuksen ja HNS-toiminnan takaamiseksi. Jatkotutkimuksessa on suositeltavaa kartoittaa myös HNS1-johdantokurssin jatkokurssien (HNS2-peruskurssi ja HNS3-asiantuntijakurssi) tai vastaavan koulutuksen toteutusmahdollisuutta, jotta HNS-koulutus saataisiin myös jo työelämässä olevien ulottuville helposti.

HNS-toiminta saattaa helposti jäädä omaksi kokonaisuudeksi ja hieman unholaan pelastuslaitoksen ja muiden toimijoiden päivittäistoiminnan yhteydessä, koska kyseessä on asia, joka tulee hyvin harvoin esille tositilanteessa. Monet organisaatiot tekevät kuitenkin koko ajan myös aktiivista riskienhallintaa, varautumista ja valmiussuunnittelua. Jatkotutkimuksessa on suositeltavaa tutkia, miten HNS-toiminta saadaan selkeämmin osaksi esimerkiksi edellä mainittuja kokonaisuuksia, jolloin siitä saataisiin mahdollisesti konkretisoitua ja kytkettyä osaksi päivittäistoimintaa eikä jokaisesta toiminnasta tarvita erillistä suunnitelmaa tai ohjetta.

Lähteet

Painetut

Alasuutari, P. 1995. Laadullinen tutkimus. 3., uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Castrén, M., Ekman, S., Ruuska, R. & Silfast, T. 2015. Suuronnettomuusopas. 3., uudistettu painos. Helsinki: Duodecim.

Eskola, J. 2015. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat - Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu - Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä - Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kostamo, P., Airaksinen, T. & Vilkkä, H. 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi - Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. 2. painos. Helsinki: Art House.

Kupias, P. & Koski, M. 2012. Hyvä kouluttaja. Helsinki: Sanoma Pro.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka - Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät - uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOY.

Rauste-von Wright, M., von Wright, J. & Soini, T. 2003. Oppiminen ja koulutus. 9., uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valvio, T. & Parviainen, T. 2013. Onnistu kouluttajana - 7 askelta yleisön hurmioon. Helsinki: Kauppakamari.

Vilkkä, H. 2023. Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina. Helsinki: Art House.

Vuorinen, I. 2001. Tuhat tapaa opettaa: menetelmäopas opettajille, kouluttajille ja ryhmän ohjaajille. 6. painos. Tampere: Resurssi.

Sähköiset

Adina, M. 2022. Practical Implications of the Civil Protection Mechanism at EU Level. Journal of Law and Administrative Sciences. Romania: Petroleum-Gas University of Ploiesti, No.17/2022, 76-84. Viitattu 23.3.2024. <http://jolas.ro/wp-content/uploads/2022/07/jolas17a9.pdf>

Alipäällystön koulutusohjelma. 2022. Opetussuunnitelma 60 op - Alipäällystökurssi 50-51. Pelastusopisto. Viitattu 22.4.2024. https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/OPS_AP50-51_hyvaksetty.pdf

Alueellisen tilannekeskuksen suorituskykyvaatimukset - Pelastustoimen uudistusta tukeva alueellisen valmistelun yhteistutkimus- ja kehittämishanke - Alueellisen tilanne- ja johtokeskustoiminnan kehittäminen (Itä-Suomi). 2022. Sisäministeriön julkaisuja 2022:17, liite 7a. Helsinki. Viitattu 3.5.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163835/Liite_7a_Alueellisen_tilannekeskuksen_suorituskykyvaatimukset.pdf?sequence=12&isAllowed=y

Armstrong, P. 2010. Bloom's Taxonomy. Vanderbilt University Center for Teaching. Viitattu 25.4.2024. <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/blooms-taxonomy/>

Barents Rescue. 2019. The Barents Euro-Arctic Council. Viitattu 19.3.2024. <https://barents-council.org/barents-regional-council/barents-success-stories/barents-rescue>

Barents Rescue 2015 Exercise - evaluation report. 2016. Sisäministeriö. Helsinki. Viitattu 22.3.2024. <https://www.theseus.fi/handle/10024/117020>

EADRCC. 2021. Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre. Viitattu 12.4.2024. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52057.htm

Ehdotus kansainvälisen pelastustoiminnan kehittämiseksi. Sisäministeriön julkaisuja 2019:10. Helsinki. Viitattu 20.3.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161347>

Emergency Response Coordination Centre (ERCC). 2023. Euroopan komissio. Viitattu 12.4.2024. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/emergency-response-coordination-centre-ercc_en

EMSA. 2024. European Maritime Safety Agency. Viitattu 12.4.2024. <https://emsa.europa.eu/>

Estlander, V. 2020. Host Nation Support - Isäntävaltion tuki ulkomaiselle avuntuottajalle ympäristövahingossa. Teoksessa Halonen, J. (toim.) Öljyntorjuntavalmiuden kehittäminen Suomenlahden rannikon pelastuslaitoksissa - SÖKÖSuomenlahti-hankkeen taustaselvitys ja loppuraportti. Kotka: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.4.2024. <https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/sokosuomenlahti-oljyntorjunnan-toimintamalli-suomenlahden-rannikon-pelastustoimialueille/>

EU Civil Protection Mechanism. 2023. Euroopan komissio. Viitattu 13.3.2024. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en

EU:n pelastuspalvelu. 2024. Eurooppa-neuvosto. Viitattu 13.3.2024. <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/civil-protection/>

Euroopan unioni. 2012. EU Host Nation Support Guidelines. SWD (2012) 169 final. Viitattu 16.3.2024. https://ec.europa.eu/echo/files/about/COMM_PDF_SWD%2020120169_F_EN_.pdf

Euroopan unioni. 2013. Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 1313/2013/EU, annettu 17 päivänä joulukuuta 2013, unionin pelastuspalvelumekanismista (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti). Viitattu 1.4.2024. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX%3A32013D1313>

HELCOM. 2024. Baltic Marine Environment Protection Commission. Viitattu 12.4.2024. <https://helcom.fi/>

Host Nation Support - EU Toolkit. How does EUCPM work? Viitattu 30.4.2024. <https://euhns.eu/downloads/#downloads>

Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). 2023. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). Viitattu 18.4.2024. <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>

Kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyt luonnon ja ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuustilanteissa Suomessa. 2015. Sisäministeriön julkaisu 18/2015. Helsinki. Viitattu 13.4.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/78913>

Kansainvälinen pelastustoiminta. 2023. Opetussuunnitelma 2024. Pelastusopisto. Viitattu 15.4.2024. https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/OPS_Kansainvalinen-pelastustoiminta-2024.pdf

Kansainvälinen pelastustoiminta. 2024. Pelastusopisto. Viitattu 13.4.2024. <https://www.pelastusopisto.fi/muu-koulutus/kansainvalinen-pelastustoiminta/>

Kansainvälinen yhteistyö. 2024. Pelastustoimi.fi. Viitattu 12.4.2024. <https://pelastustoimi.fi/pelastustoimi/kansainvalinen-toiminta>

Kansallinen riskiarvio 2023. 2023. Sisäministeriön julkaisuja 2023:4. Helsinki. Viitattu 1.4.2024. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-602-7>

Kokonaisturvallisuuden sanasto TSK 50. 2017. Sanastokeskus TSK. Viitattu 1.11.2023. https://sanastokeskus.fi/tsk/fi/kokonaisturvallisuuden_sanasto_tsk_50-1089.html

Kymenlaakson alueellinen riskiarvio 2023. 2023. Kymen Turva. Viitattu 1.4.2024. <https://sisainturvallisuus.fi/documents/8347581/8542516/Kymenlaakson+alueellinen+riskiarvio+2023.pdf/819c782f-4f3e-db78-debf-3f493be4dc52/Kymenlaakson+alueellinen+riskiarvio+2023.pdf?version=1.0&t=1681734589067>

Laki kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta 28.6.2017/418.

Laki Pelastusopistosta 21.7.2006/607.

Laki pelastustoimen järjestämisestä 29.6.2021/613.

Laki siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan 30.12.2004/1287.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621.

Lissabonin sopimus - Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamis- sopimuksen muuttamisesta 2007/C 306/01. Euroopan unioni. Viitattu 16.3.2024. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:12007L/TXT>

Mattila, M. 2021a. Host Nation Support - Kansallisen koulutusmateriaalin ja oppimateriaalin kehittäminen. Hanke-esitys. Viitattu 28.4.2024. <https://intermin.fi/documents/1410869/4177820/HNS-hanke+-+Mikael+Mattila.pdf/0c9eddde-4d30-dcc5-e354-d9a09572c2a5/HNS-hanke+-+Mikael+Mattila.pdf?t=1643372334267>

Mattila, M. 2021b. Host Nation Support - Pelastustoimen isäntämaan tukitoimien ohje. Viitattu 13.4.2024. https://pelastustoimi.fi/documents/25266713/97269858/hns_ohje_online_julkaisuversio.pdf/cfacb899-65b2-1868-87f8-9f13214137eb/hns_ohje_online_julkaisuversio.pdf?t=1702543597737

Oikeusministeriö. 2014. Memorandum of understanding (MOU) between the government of the Republic of Finland and Headquarters, Supreme Allied Commander Transformation as well as Supreme Headquarters Allied Powers Europe regarding the provision of Host Nation Support for the execution of NATO operations/exercises/similar military activity. 82/2014. Viitattu 1.11.2023. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2014/20140082/20140082_1

Paju, S. 2016. Mitä eroa on kokeilulla ja pilotilla? FA Blogi 17 - Kokeilun ja pilotin ero. Filosofian Akatemia. Viitattu 28.4.2024. <https://filosofianakatemia.fi/blogi/mita-eroa-on-kokeilulla-ja-pilotilla/>

Pelastajan koulutusohjelma. 2024. Opetussuunnitelma 90 op - Pelastajakurssi 133-140. Pelastusopisto. Viitattu 22.4.2024. https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/OPS_Pelastaja-133-140_hyvaksytty_2025.pdf

Pelastustoimen palvelutasopäätös. 2023. Kymenlaakson pelastuslaitos. Viitattu 1.4.2024. <https://pelastustoimi.fi/kymenlaakso/meista/palvelutasopaatos>

Pelastusalan päällystötutkinto (AMKA14), 240 op. 2023. Opetussuunnitelma AMK. Pelastusopisto. Viitattu 4.4.2024. https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/OPS_Pelastusalan-paallystotutkinto_AMKA14_130923.pdf

Pelastusalan päällystötutkinto (AMKN24), 240 op. 2023. Opetussuunnitelma AMK. Pelastusopisto. Viitattu 4.4.2024. https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/OPS_Pelastusalan-paallystotutkinto_AMKN24_130923.pdf

Pelastuslaki 29.4.2011/379.

Pelastusopisto. 2024. Viitattu 13.4.2024. <https://www.pelastusopisto.fi/>

Pelastustoimi. 2024. Sisäministeriö. Viitattu 4.4.2024. <https://intermin.fi/pelastustoimi>

Pelastustoiminnan suorituskykyvaatimukset. 2022. Sisäministeriön julkaisuja 2022:10. Helsinki. Viitattu 13.3.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163819>

PPRD East 3. 2024. Viitattu 15.4.2024. <https://www.pprdeast3.eu/>

resceEU. 2023. Viitattu 17.4.2024. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/resceu_en

Ruotsin turvallisuusvirasto. 2022. Nordic Civil Protection and Host Nation Support - Solidarity put into Practice. Swedish Civil Contingencies Agency (MSB). Viitattu 20.4.2024. <https://rib.msb.se/filer/pdf/29970.pdf>

Selvitys pelastustoimen suunnitelmien olemassaolosta. 2020. Aluehallintovirasto. Viitattu 20.3.2024. https://avi.fi/documents/25266232/34674746/Julkaistu-97_Selvitys+pelastustoimen+suunnitelmien+olemassaolosta.pdf/24be56e0-4967-9a47-7fd7-62e94e6bfca3/Julkaistu-97_Selvitys+pelastustoimen+suunnitelmien+olemassaolosta.pdf?t=1608295789396

Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista 1363/2018.

Sisäministeriön asetus pelastustoimen tilannekuvatoiminnasta 151/2024.

Tulevaisuuden pelastustoimi 2023 - Pelastustoimen alueellisen valmistelun yhteistutkimus- ja kehittämishankkeiden yhteenvedoraportti. Sisäministeriön julkaisuja 2022:17. Helsinki. Viitattu 3.4.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163835>

Valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle vuosille 2023-2026. Sisäministeriön julkaisuja 2023:1. Helsinki. Viitattu 15.4.2024. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-590-7>

Valtioneuvoston asetus pelastustoimen kansainvälisen avun vastaanottamisen erityisvalmiuden kokoamisesta 1110/2023.

Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista strategisista tavoitteista pelastustoimen järjestämiselle vuosille 2023-2026.

Julkaisemattomat

Asiantuntijahaastattelut, 9 kpl. 1.3.2024-2.5.2024. Viitattu 2.5.2024.

HNS1 - Kansainvälisen avun vastaanottamisen toimintamalli -johdantokurssi. Koulumaali. Pelastusopisto. Viitattu 16.4.2024.

Host Nation Support Handbook - Icelandic Civil Protection. Department of Civil Protection and Emergency Management, National Commissioner of the Icelandic Police. Viitattu 10.4.2024.

Pelastustoimen riskianalyysi. 2023. Kymenlaakson pelastuslaitos. Viitattu 1.4.2024.

Kuviot

Kuvio 1: Haastatteluaineiston analysointivaiheet (mukaillen Hirsijärvi & Hurme 2011, 144) ..	15
Kuvio 2: Esimerkkikuva suunnitellusta HNS-koulutuskokonaisuudesta (Tulevaisuuden pelastustoimi 2023, liite 10)	16
Kuvio 3: EU:n pelastuspalvelumekanismin prosessikaavio (mukaillen EU Host Nation Support Toolkit)	18
Kuvio 4: Pelastuslaitosten isäntävaltion tukitoimintojen suunnittelua ohjaava lainsäädäntö ja ohjeistus	22
Kuvio 5: HNS-toiminnan toimijakentän laajuutta kuvaava kuvio (mukaillen Mattila, M. / HNS1-johdantokurssi)	23
Kuvio 6: Kaksi esimerkkiotetta Kymenlaakson pelastuslaitokselle toteutetusta HNS-toimintaohjeesta ja -suunnitelmasta yksityiskohtaisuuden sekä rakenteen kuvaamiseksi	37
Kuvio 7: Kymenlaakson pelastuslaitoksen Host Nation Support -koulutustasot (kuvat: HNS1-johdantokurssi)	44

Liitteet

Liite 1: Haastattelukysymykset.....	60
Liite 2: Suostumus tutkimukseen osallistumisesta	61
Liite 3: Tutkimustiedote	62

Liite 1: Haastattelukysymykset

Johdattelevat kysymykset haastateltaville asiantuntijoille

Tausta:

1. Kokemuksesi vuosissa isäntävaltion/-maan tukitoimiin (Host Nation Support, HNS) liittyvien aihepiirien parissa? (esim. tehtävät, harjoitukset, koulutus, ohjeistus, lainsäädäntö)
2. Mistä HNS-asioista omaat kokemusta?
3. Oletko ollut antamassa isäntävaltion tukea tai seuraamassa tilannetta? (kokemuksesi kertoina)
4. Oletko ollut vastaanottamassa isäntävaltion tukea tai seuraamassa tilannetta? (kokemuksesi kertoina)

Host Nation Support -toimintaohje:

5. Mitkä asiat korostuvat HNS-tilanteissa valmiin pelastuslaitoskohtaisen ohjeistuksen näkökulmasta? (esim. sisältö, tyyppi, käytettävyys, jne.)
6. Mitä asioita on tärkeä korostaa pelastuslaitoskohtaisessa HNS-ohjeessa ja -suunnitelmassa?
7. Mitä asioita on tärkeä jättää pois pelastuslaitoskohtaisesta HNS-ohjeesta ja -suunnitelmasta? (vrt. kansallinen ohjeistus)

Host Nation Support -koulutus:

8. Onko HNS-toiminta huomioitu oman kokemuksesi perusteella riittävästi pelastusviranomaisten peruskoulutuksessa?
9. Miten HNS-koulutusta tulisi lisätä tai vähentää? Peruskoulutuksen vai jatko- ja täydennyskoulutuksen osalta?
10. Mistä HNS-toiminnan aihepiireistä tarvitaan kokemuksen perusteella enemmän koulutusta?
11. Mitkä koulutustavat ovat toimivia HNS-toiminnan koulutuksessa? (esim. itseopiskelu, opas, verkkokurssi, harjoitustoiminta, luennot)
12. Mihin koulutussisältöön on tärkeä painottaa pelastuslaitoskohtaisessa koulutuksessa? (vrt. kansallinen koulutus)
13. Paljon HNS-toiminta vaatii yksilötasoisista koulutusta, jotta henkilö pärjää hyvin HNS-toiminnassa?

Muuta:

14. Haluatko kertoa jotakin keskeistä, mikä ei ole vielä tullut esille haastattelussa ja mikä liittyy HNS-toimintaohjeeseen tai -koulutukseen selkeästi?
15. Mikä olisi mielestäsi tärkein prioriteetti, mihin pitäisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota HNS-kokonaisuudessa? (esim. käytännön tasolla, ohjeissa, suunnitelmissa, koulutuksessa, jne.)

Liite 2: Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tutkimuksen nimi: Host Nation Support - pelastustoimen ohje ja koulutus

Tutkimuksen tekijä: opiskelija Jesse Teikari (Laurea-ammattikorkeakoulu)

Tutkimus: Kyseessä on Laurea-ammattikorkeakoulun liiketalouden ylempään AMK-tutkintoon, Turvallisuusjohtaminen (YAMK, 90 op), kuuluva opinnäytetyö. Asiakirjaa ei turvaluokitella tai merkitä salassa pidettäväksi. Tutkimus on julkinen ja se julkaistaan Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n Theseus-palvelussa vuoden 2024 aikana.

Huomiot: Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani tutkimustiedotteen, jossa on esitetty käytettävät tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen tarkoitus. Olen tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja haastattelu nauhoitetaan. Olen myös tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen ei aiheuta minulle minkäänlaisia kustannuksia, henkilöllisyyteni jää halutessani vain tutkijan tietoon, minua koskevaa aineistoa käytetään vain kyseiseen tutkimukseen ja aineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Tutkimuksessa noudatetaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimia tutkimuseettisiä ohjeita.

Suostun vapaaehtoisesti siihen, että minua haastatellaan ja antamani tietoja käytetään vain ja ainoastaan kyseisen tutkimuksen tarpeisiin.

Voin halutessani keskeyttää tutkimukseen osallistumiseni tai peruuttaa osallistumissuostumukseni tai kieltäytyä milloin tahansa vastaamasta esitettyyn haastattelukysymykseen ilman, että minun täytyy perustella sitä.

Tutkimukseen voidaan sisällyttää suoria otteita haastatteluista. Tuloksia ei esitetä organisaatiokohtaisesti. Haastattelussa esille tulleet asiat raportoidaan tutkimuksessa tavalla, jossa tutkittavia tai muita haastattelussa mainittuja yksittäisiä henkilöitä ei voida tunnistaa. Haastateltava saa niin halutessaan nimensä tulevan esille tutkimuksessa. Tästä tulee ilmoittaa tutkimuksen tekijälle selkeästi haastattelun yhteydessä.

Suostumuksen antajan tiedot:

Nimi: _____ Paikka ja aika: _____

Allekirjoitus: _____

Liite 3: Tutkimustiedote

Tutkimustiedote

Tutkimuksen nimi:

Host Nation Support - pelastustoimen ohje ja koulutus

Tutkimuksen tekijä:

Nimi: Jesse Teikari

Titteli: opiskelija

Tutkinto: Liiketalouden ylempi AMK-tutkinto, Turvallisuusjohtaminen (YAMK)

Oppilaitos: Laurea-ammattikorkeakoulu

Puhelinnumero: 044 702 6219

Sähköpostiosoite: jesse.teikari@kymenhva.fi

Tutkimuksen ohjaaja:

Nimi: Hanna-Miina Sihvonen

Titteli: tuntiopettaja, FT

Puhelinnumero: 0295 488 527

Sähköpostiosoite: hanna-miina.sihvonen@laurea.fi

Tutkimuksen tavoite:

Tutkimuksen tavoitteena on laatia opinnäytetyönä isäntävaltion tuki (Host Nation Support (HNS)) -toimintaohje ja -koulutussuunnitelma Kymenlaakson pelastuslaitokselle. Tavoitteena on myös, että ohjepohja ja koulutussuunnitelma on käytettävissä kansallisesti muissa Suomen pelastuslaitoksissa.

Tutkimusmenetelmät:

Kyseessä on laadullinen kehittämistutkimus. Tutkimusmenetelminä käytetään kirjallisuuskat-
sausta ja asiantuntijahaastatteluja. Haastattelujen avulla pyritään saamaan aineistoa, jota ei
ole saatavissa kirjallisuudesta, kuten esimerkiksi käytännönkokemuksia toimivista ja tärkeistä
Host Nation Support -ohjesisällöistä sekä -koulutustavoista. Haastattelut tallennetaan ja litte-
roidaan sisällönanalyysiä varten. Yksittäisen haastattelun on arvioitu kestävän noin yhden (1)
tunnin.

Tutkimukseen pyydetään mukaan henkilöitä, joilla on henkilökohtaisesti käytännönkokemusta
isäntävaltion tukitoimia sisältäneistä kansainvälisistä tehtävistä tai ovat/ovat olleet mukana
aktiivisesti aihepiiriin liittyvän kansallisen lainsäädännön ja ohjeistuksen laadinnassa ja/tai ak-
tiivisesti tekemisissä aihepiiriin liittyvän koulutuksen kanssa.

Haastattelut toteutetaan yksilöhaastatteluina sekä etä- tai lähihaastatteluna haastateltavan kanssa ennakoon sovittuna ajankohtana ja tavalla. Haastatteluissa käytetään keskusteluun johdatteluvaa ja kaikille haastateltaville yhtenevää kysymysrunkoa, joka jaetaan haastateltaville etukäteen. Haastattelussa voidaan esittää tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä runkokysymysten tueksi.

Haastateltava voi halutessaan tutustua kysymysrunkoon etukäteen. Ennakovalmistautuminen ei ole välttämätöntä.

Tutkimukseen liittyvät hyödyt ja riskit:

Haastatteluun osallistuva ei hyödy rahallisesti tai suoranaisesti muutoin tutkimukseen osallistumisesta. Tutkimuksessa käytettäviin menetelmiin ei liity taloudellisia, henkilökohtaisia ja henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä.

Tutkimuksen päättymisen:

Tutkimus päättyy viimeistään 31.5.2024.

Luottamuksellisuus, tietojen käsittely ja säilyttäminen:

Tässä tutkimuksessa kerättyä tietoa käsitellään luottamuksellisesti EU:n tietosuojasetuksen ja Suomen tietosuojalain edellyttämällä tavalla. Tutkittavien henkilöllisyyden tietää vain tutkija, joka on salassapitovelvollinen. Tutkimusaineistoa ei käytetä hyödyksi muuhun, kun tähän tutkimukseen, eikä sitä luovuteta tai siirretä ETA-maiden ulkopuolelle.

Tulosten raportoinnin yhteydessä henkilöt ja yritykset anonymisoidaan, mikäli haastateltava ei itse tahdo tuoda omaa nimeään esille tutkimukseen haastateltavana. Esimerkeistä poistetaan kohdat, jotka mahdollistavat tunnistamisen. Tutkimuksessa mainitaan yleisesti vain organisaatiot, joiden palveluksessa olevia ja/tai olleita edustajia on haastateltu lähdeluotettavuuden takaamiseksi.

Rekisterinpitäjänä toimii tutkimuksessa tutkija, joka vastaa tutkimuksen yhteydessä tapahtuvien henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta. Tutkimusrekisteriin tallennetaan vain tutkimuksen tarkoituksen kannalta välttämättömiä henkilötietoja, kuten nimitiedot, sähköpostiosoite ja haastattelumateriaali, joita tarvitaan tutkimuksessa. Tietojen kerääminen perustuu aiemmin esitetyn tutkimuksen tekemiseen ja ne kerätään suoraan haastateltavalta henkilöltä. Tietoja käsittelee vain tutkija Jesse Teikari ja tutkimuksen ohjaamista ja arviointia varten tarvittavin osin tutkimuksen ohjaaja Laurea-ammattikorkeakoulusta. Tietoja tarvitaan, kunnes tutkimus on hyväksytty Laurea-ammattikorkeakoulun toimesta. Aineisto tuhoetaan kokonaisuudessaan, kun tutkimus on hyväksytty Laurea-ammattikorkeakoulun toimesta tai myös muussa tapauksessa viimeistään 31.12.2024.

Tietoja säilytetään vain digitaalisessa ja tietoturvalisessa ympäristössä, joka suojataan käyttäjätunnuksella ja salasanalla, jotka ovat vain tutkijan tiedossa. Jos haastateltava keskeyttää tutkimuksen, peruuttaa suostumuksen tai osallistuminen tutkimukseen keskeytyy muusta syystä, häneltä siihen mennessä kerättyjä tietoja voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa. Se on välttämätöntä tutkimustulosten ja haastateltavien anonymiteetin varmistamiseksi.

Sinulla on oikeus saada tietoa henkilötietojesi käsittelystä ja pyytää henkilötietojesi käsittelyn rajoittamista. Sinulla on myös oikeus tarkastaa tietosi ja pyytää niiden oikaisemista tai täydentämistä. Sinulla on myös oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä.

Voit milloin tahansa tutkimuksen aikana tiedustella, käsittelenkö henkilötietojasi ja vaatia käsittelyn perustelua. Sinulla on oikeus saada tiedot maksutta ja kohtuullisessa ajassa (yhden kuukauden kuluessa pyynnöstä).

Sinulla on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuojasetusta (EU) 2016/679 tai tietosuojalakea (1050/2018). Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu: Tietosuojavaltuutetun toimisto, Lintulahdenkuja 4, (PL 800) 00530 Helsinki. Puhelinvaihe: 029 566 6700. Sähköposti: tietosuoja@om.fi.

Tutkimuksen rahoittajatahot:

Tutkimuksella ei ole erillistä rahoittajatahoa eikä sille ole haettu erillistä rahoitusta.

Lisätiedot:

Lisätietoja tutkimuksesta antaa tutkija.

Nimi: Jesse Teikari

Titteli: opiskelija (Laurea-ammattikorkeakoulu)

Puhelinnumero: 044 702 6219

Sähköpostiosoite: jesse.teikari@kymenhva.fi